

**BOSNA I HERCEGOVINA
FISKALNO VIJEĆE**

**GLOBALNI OKVIR FISKALNOG BILANSA I POLITIKA
U BOSNI I HERCEGOVINI
2015 – 2017. GODINA**

Jul, 2014. godine

Sadržaj

REZIME.....	2
UVOD.....	3
1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2013-2017. GODINA.....	4
REALNI SEKTOR	4
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA	5
TRŽIŠTE RADA.....	8
CIJENE	9
MONETARNI SEKTOR	11
PROCJENA RASTA KREDITA I DEPOZITA	12
PLATNI BILANS.....	13
VANJSKI SEKTOR.....	14
STRANA DIREKTN A ULAGANJA	16
2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTN IH POREZA ZA PERIOD 2014-2017. GODINA.....	19
PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTN IH POREZA.....	19
RASPODJELA PRIHODA OD INDIREKTN IH POREZA.....	28
3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BIH	29
NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE	29
TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA.....	30
GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA	35

REZIME

Na osnovu analize makroekonomskih kretanja u BiH u prethodnom periodu, kao i sagledavanja utjecaja ključnih unutrašnjih i vanjskih faktora od kojih zavisi razvoj, predviđa se da će realna stopa rasta BDP-a u 2015. godini iznositi 3,2%, odnosno 4,1% u 2016. godini i 4,6% u 2017. godini.

Očekivani ekonomski rast euro zone i nekih od važnijih ekonomskih partnera iz bližeg okruženja bi trebali biti glavni nosioci jačanja BiH ekonomskog rasta u 2014. i 2015. godini. Pored toga, ekonomski rast u okruženju bi mogao poboljšati trendove kako tekućih tako i kapitalnih novčanih priliva iz inozemstva.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza u BiH za period 2015-2017. godina pokazuju da će ovi prihodi u 2015. godini u neto iznosu za raspodjelu iznositi 4.962,9 miliona KM, tj. da će se povećati za 2,1% u odnosu na 2014. godinu. U 2016. godini predviđa se rast prihoda od indirektnih poreza po stopi od 1,8%, a u 2017. godini daljnji rast od 1,6%.

U skladu s navedenim kretanjima prihoda, uvažavajući nužnost smanjenja ukupne javne potrošnje u BiH, te sagledavajući potrebe i nadležnosti svih institucija u BiH, predviđeni iznos sredstava za finansiranje institucija BiH, a koji potječu iz prihoda od indirektnih poreza za 2015. godinu je 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini dijelit će se u skladu s važećim zakonskim rješenjima.

Fiskalni cilj u BiH za 2015. godinu je kontinuirano smanjenje primarnog deficita, iskazanog u skladu sa Zakonom o Fiskalnom vijeću u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigiran za iznos neto kamate, koji je u 2015. godini planiran u iznosu od 324,8 mil. KM ili 1,1% projektiranog BDP-a za 2015. godinu.

Nivo javne potrošnje kao udio u BDP u periodu 2015-2017. godina treba smanjivati sa ciljem da ista konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP.

Gornje granice zaduženja budžeta u 2015. godini, iskazane kao iznos potreban za servisiranje ukupnih dugova ili procent od BDP-a, u zavisnosti od zakonskog rješenja, predviđaju se u okvirima koji propisuju zakoni kojima je regulirano zaduživanje za svaki od nivoa vlasti.

UVOD

Dokument Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2015-2017. godina izrađen je na osnovu Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08), kojim je definiran sadržaj dokumenta. S tim u vezi, dokument sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalne politike u Bosni i Hercegovini neophodni za izradu njihovih dokumenata okvirnog budžeta za period 2015-2017. godina, kao i godišnjeg budžeta za 2015. godinu. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definirani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovane na makroekonomskim projekcijama i njihova raspodjela za narednu fiskalnu godinu, kao i gornje granice zaduženja budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta.

Navedeni elementi, čije usaglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku za budžetsko planiranje nosioca fiskalnih politika u BiH, čine suštinu fiskalne koordinacije u BiH. Bez usaglašavanja istih nije moguća koordinacija fiskalnih politika i očuvanje fiskalne stabilnosti kako pojedinih fiskalnih suvereniteta tako i Bosne i Hercegovine kao cjeline.

Prvo poglavlje dokumenta odnosi se na analizu i trendove makroekonomskih kretanja u BiH. U ovom dijelu date su projekcije osnovnih makroekonomskih indikatora, s posebnim fokusom na one makroekonomske veličine koje neposredno utječu na elemente fiskalne politike, prije svega na visinu javnih prihoda.

U drugom dijelu izvršena je analiza visine i strukture prihoda od indirektnih poreza i date projekcije ovih prihoda za naredne tri godine. Također, date su osnovne preporuke za definiranje politika u oblasti indirektnog oporezivanja. Kako se ovi prihodi dijele između više fiskalnih subjekata u BiH, u ovom dijelu dati su i elementi raspodjele prihoda od indirektnih poreza, polazeći od postojećih propisa koji reguliraju ovu oblast u BiH.

Treći dio dokumenta odnosi se na fiskalne ciljeve budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. Ovdje su također obrađeni i osnovni elementi fiskalnih politika koje bi bilo poželjno koordinirati kao što su: nivo javne potrošnje i politika javnog zaduživanja.

1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2013-2017. GODINA

U narednoj tabeli date su procjena i projekcije makroekonomskih pokazatelja BiH za period 2013-2017. godina, koje su polazna osnova za projekcije ukupnih indirektnih poreza.

Tabela 1.1: Makroekonomski pokazatelji za period 2012-2017. godina

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nominalni BDP u mil. KM	27.199	28.204	29.289	30.889	32.664	34.798
Nominalni rast u %	1,6%	3,7%	3,8%	5,5%	5,7%	6,5%
BDP deflator (prethodna godina = 100)	102,5	102,5	102,0	102,2	101,6	101,9
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	26.528	27.507	28.714	30.215	32.161	34.154
Realni rast u %	-0,9%	1,2%	1,8%	3,2%	4,1%	4,6%
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2,10%	-0,10%	0,4%	1,1%	1,0%	1,2%
Potrošnja u mil KM	28.624	28.835	29.584	30.453	31.483	32.612
Vladina potrošnja u mil KM	6.016	6.151	6.350	6.547	6.789	6.993
Privatna potrošnja u mil KM	22.608	22.685	23.235	23.907	24.694	25.620
Investicije u mil KM	4.953	4.947	5.421	5.900	6.437	7.167
Vladine investicije u mil KM	772	949	1.138	1.309	1.545	1.807
Privatne investicije u mil KM	4.032	3.969	4.223	4.502	4.874	5.396
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	9,0%	11,5%	12,4%	14,3%	15,3%	16,8%
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2.503	-1.710	-1.778	-1.497	-1.429	-1.330
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-9,2%	-6,1%	-6,1%	-4,8%	-4,4%	-3,8%
Nominalni rast uvoza u %	-0,2%	-2,0%	3,9%	3,0%	3,7%	3,5%
Nominalni rast izvoza u %	-1,9%	5,7%	4,9%	7,8%	8,0%	7,9%

Izvor: Procjene Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP BiH)

REALNI SEKTOR

Nedavna ekonomska dešavanja

Nakon realnog pada (od 0,9%) u 2012. godini, bh. ekonomija je prema procjeni DEP-a ostvarila skroman realni rast od 1,2% 2013. godine. Ovaj rast je bio nošen prije svega rastom izvoza (5,7%) i industrijske proizvodnje (5,3%), dok domaća tražnja bilježi neznatno povećanje uz pad uvoza (2,0%). Oporavak proizvodnje električne energije nakon problema u prethodnoj godini je bio glavni faktor rasta robnog izvoza. Ovo je zajedno s rastom izvoza u prerađivačkoj industriji ponajviše dovelo do nominalnog godišnjeg smanjenja vanjskotrgovinskog deficita.

U isto vrijeme, privatna i javna potrošnja bilježe tek neznatan realni rast praćen skromnim povećanjem investicija prije svega u domenu javnih radova. Stagnacija privatne potrošnje je bila rezultat blagog smanjenja raspoloživog dohotka građana, dok je javna potrošnja bila ograničena blagim smanjenjem javnih prihoda u 2013. godini. Stagnacija broja zaposlenih, prosječne plaće i socijalnih davanja države, te smanjenje novčanih priliva građana iz inozemstva su onemogućili rast privatne potrošnje.

Javni radovi su bili glavni izvor rasta investicija u 2013. godini i to uprkos padu privatnih investicija. Aktiviranje ranije odobrenih sredstava, te potpisivanje "stand by" aranžmana s MMF-om su otvorili vrata povoljnom inozemnom kreditiranju (od strane međunarodnih institucionalnih kreditora) izgradnje cestovne infrastrukture prije svega u FBiH čime je više nego neutraliziran pad privatnih investicija.

Rast 2014-2015. godina

Očekivani ekonomski rast euro zone i nekih od važnijih ekonomskih partnera iz bližeg okruženja bi trebali biti glavni nosioci jačanja bh. ekonomskog rasta u 2014. i 2015. godini. Ovo bi trebalo i više nego iskompenzirati odsustvo snažnog doprinosa rastu od strane proizvodnje i izvoza električne energije iz 2013. godini kada je došlo do normalizacije sistema nakon velikih problema u prethodnoj godini. Nakon blagog pada u 2013., u zimskim projekcijama DG ECFIN-a se očekuje skroman realni rast euro zone od 1,1% u 2014., te nešto jača stopa od 1,8% 2015. godine. Pri tome, u Njemačkoj i Austriji se 2014. očekuje rast od 1,5-1,8%, što je višestruko više u odnosu na 2013. Nakon toga se očekuje daljnje blago jačanje rasta i u 2015. godini. U isto vrijeme, Italija bi nakon pada od 1,9% u 2013. trebala zabilježiti skroman rast od 0,6% u 2014. godini, koji bi trebao biti udvostručen već 2015. godine. Slično tome, realni pad u Hrvatskoj od 0,7% iz 2013. mogao biti pretvoren u blagi rast (od 0,5%) naredne godine. Ova stopa bi također trebala biti više nego udvostručena 2014. godine. Od važnijih zemalja iz okruženja Slovenija je jedina zemlja koja bi trebala zadržati negativan ekonomski rast (0,1%) u 2014, nakon čega se očekuje povećanje od 1,3% u narednoj godini.

Uprkos elementarnim nepogodama koje su pogodile teritoriju Bosne i Hercegovine, naprijed navedeno bi trebalo dovesti do jačanja izvoza i industrijske proizvodnje, čime bi višegodišnji negativan trend broja zaposlenih mogao biti konačno zaustavljen i blago preokrenut. Pored toga, ekonomski rast u okruženju bi mogao poboljšati trendove kako tekućih tako i kapitalnih novčanih priliva iz inozemstva.

Očekuje se da bi pomenuti faktori trebali dovesti do postepenog jačanja ekonomskog rasta koji bi mogao iznositi 1,8% u 2014., te 3,2% u 2015. godini. Ovaj rast bi trebao prije svega biti nošen rastom izvoza (4,9% u 2014. godini i 7,8% u 2015. godini), te postepenim jačanjem privatne potrošnje i investicija. S druge strane, jačanje domaće tražnje bi trebalo dovesti do povećanja rasta uvoza, te povećanja vanjskotrgovinskog deficita u 2014. godini.

Rast 2016-2017. godina

Očekivano postepeno jačanje ekonomskog rasta u euro zoni i neposrednom okruženju bi trebalo dovesti do daljnjeg također postepenog jačanja bh. ekonomskog rasta koji bi u 2016. trebao iznositi 4,1%, odnosno 4,6% 2017. godine. Naime, daljnje poboljšanje situacije u okruženju bi trebalo donijeti veću izvoznu tražnju i jačanje inozemnih priliva novca. To bi trebalo dovesti do postepenog jačanja bh. ekonomskog rasta prije svega kroz daljnje jačanje izvoza, te privatne potrošnje i investicija.

Rizici

S obzirom da glavne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta dolaze iz vanjskog sektora, tu se upravo nalaze i glavni rizici njihovog ostvarenja. Naime, slabiji ekonomski rast u okruženju ili eventualne recesije u budućnosti bi mogli ponovo značajno ugroziti bh. ekonomski rast.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Pregled industrijske proizvodnje u BiH tokom 2013. godine

Kretanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini određeno je uzajamnim djelovanjem niza unutrašnjih i vanjskih faktora. U prethodnih nekoliko godina promjene domaće tražnje bile su manje značajne i odražavale su se ponajviše kroz energetske sektor, rudarstvo i veoma mali dio prerađivačke industrije, dok su dešavanja na izvoznim tržištima imala primarnu ulogu i praktički u potpunosti određivale kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Međutim, podaci BHAS-a za 2013. godinu daju nešto drugačiju sliku kada je u pitanju industrijska proizvodnja u BiH. Naime, prema podacima BHAS-a za 2013. godinu, Bosna i Hercegovina je za razliku od glavnih trgovinskih partnera zabilježila iznenađujuće visok rast fizičkog obima

industrijske proizvodnje od 5,3% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Međutim ova relativno visoka stopa rasta industrijske proizvodnje u odnosu na ostale zemlje u okruženju ostvarena je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvoza tokom 2013. godine.

Potrebno je također istaknuti da ovo statističko povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH tokom 2013. godine nije rezultiralo povećanjem broja zaposlenih. Najznačajniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje ostvaren je u prerađivačkoj industriji i sektoru za proizvodnju električne energije koji su u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili povećanje proizvodnje od 5,8%, odnosno 9,8%. Ovdje posebno treba istaknuti doprinos sektora za proizvodnju električne energije koji je zahvaljujući povoljnim vremenskim prilikama ostvario zavidan nivo proizvodnje i izvoza, što je u konačnici bilo ključno za ostvareni rast industrijske proizvodnje na kraju godine. S druge strane, sektor rudarstva poslovao je ispod prošlogodišnjeg nivoa i zabilježio pad proizvodnje od 4% u odnosu na prethodnu godinu.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za 2014. godinu

Posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a i preliminarni podaci za 2014. godinu nagovještavaju poboljšanje ekonomskih aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta u zemljama EU u odnosu na prethodnu godinu.² Posebno se ističe korporativni sektor koji bi u uslovima osnažene izvozne tražnje iz ostatka svijeta trebao poboljšati nivo proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu. Određeni kratkoročni indikatori već ukazuju da je proces ekonomskog oporavka prisutan u zemljama EU. Tako je industrijska proizvodnja u EU28, prema raspoloživim podacima Eurostata, za prvi kvartal 2014. godine povećana za 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine, a ohrabruje i činjenica da je Njemačka kao glavni trgovinski partner BiH u istom vremenskom periodu ostvarila rast industrijske proizvodnje od 3,2%.³

Potrebno je također istaknuti da je nakon trogodišnjeg slabljenja na tržištu rada u februaru 2014. godine po prvi put registrirano blago povećanje broja zaposlenih te da je *PMI (Purchasing Manager's Index)* kao glavni indikator uslova poslovanja na nivou od 53,2%.⁴ Očekivalo se da bi ovo poboljšanje u EU trebalo imati pozitivan utjecaj kako na sve države regiona tako i na Bosnu i Hercegovinu. Međutim, poplave koje su sredinom maja zahvatile Bosnu i Hercegovinu u velikoj mjeri ugrozile su trend oporavka industrijske proizvodnje iz prošle godine. Novonastale okolnosti u Bosni i Hercegovini uslovile su smanjenje procjene rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje za 2014. godinu na oko 2,5% u odnosu na prethodnu godinu.⁵ Iako zvanični podaci o procjenama šteta još uvijek nisu dostupni, evidentno je da će najteže biti pogođena bh. prerađivačka industrija koja čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje. Veliki broj privrednih subjekata koji posluju u okviru prerađivačke industrije, pored već tradicionalnih problema i ekonomske krize, tokom ove godine dodatno će biti izložen posljedicama poplava. Međutim, i pored pretrpljenih šteta od poplava dosta povoljniji ambijent prije svega u EU te najavljene mjere nadležnih institucija trebali bi omogućiti pozitivan rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Osim izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije, očekuje se povećanje proizvodnje i ostalih grana čije kretanje je determinirano domaćom tražnjom. Ovo se posebno odnosi na one industrijske grane koje su vezane za građevinski sektor u BiH (proizvodnja građevinskog materijala i gotovih metalnih proizvoda). S druge strane, očekuje se da bi energetska sektor (rudnici, proizvodnja električne energije, naftnih derivata i koksa) tokom 2014. godine trebao ostvariti poslovne rezultate koji su nešto ispod prošlogodišnjeg nivoa zbog izraženog baznog efekta. Stope rasta proizvodnje u sektoru za proizvodnju električne energije tokom 2014. godine u velikoj mjeri determinirat će relativno visoka osnovica iz prethodne godine, kao i neizvjesnost vremenskih prilika.

¹ Agencija za Statistiku BiH, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2013. godine“, Sarajevo, 25.1.2014.godine. Napomena: Agencija za statistiku BiH u maju 2014. godina izvršila je preračunavanje i reviziju historijskih podataka pa je tako i godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje u 2013. godini s prethodnih 6,7% revidirana na 5,3%.

² European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, „European Economic Forecast“, 15. February 2014

³ Eurostat, News release euroindicators, „industrial production in EU for January 2014“, 38/2014, 12 March 2014.

⁴ European Commission, Directorate –General for Enterprise and Industry, „Industrial Policy Indicators and Analysis“, 15. February 2014

⁵ Projekcija DEP- a, juni 2014. godine.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za 2015. godinu

Tokom 2015. godine očekuje se postepeni oporavak bh. privrede. Očekuje se da bi BiH tokom godine trebala u velikoj mjeri sanirati štete nastale poplavama tako da bi i ukupni poslovni ambijent trebao biti dosta povoljniji u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, industrijska proizvodnja u BiH koja je u velikoj mjeri izvozno orijentirana trebala bi biti potpomognuta pozitivnim dešavanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju, a posebno se to odnosi na trgovinske partnere iz EU.⁶ Tako se, prema projekcijama DG ECFIN-a za 2015. godinu, u zemljama EU očekuje nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta od oko 2% koji će biti potpomognut i jačanjem investicija s godišnjom stopom rasta od oko 3,6%.⁷ Oporavak gotovo svih sektora ekonomije EU pozitivno će se odraziti na proizvodne procese kako u širem regionu tako i u Bosni i Hercegovini. Povećani nivo izvozne tražnje rezultirat će poboljšanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se, prema projekcijama DEP-a, očekuje godišnji rast proizvodnje od oko 5%. Industrijske grane koje imaju visoko učešće u strukturi prerađivačke industrije u BiH i uglavnom su izvozno orijentirane (metalna industrija, mašinska i autoindustrija, drvna industrija i proizvodnja namještaja, te hemijska industrija) trebale bi dodatno iskoristiti svoj izvozni potencijal tokom 2015. godine. S druge strane, proces rekonstrukcije poplavljenih područja i nastavak investicionog ciklusa u infrastrukturu tokom 2015. godine trebao bi rezultirati osjetnijim povećanjem proizvodnje u onim industrijskim granama koje su determinirane domaćom tražnjom (proizvodnja građevinskog materijala i metalnih proizvoda).

Tokom 2015. godine očekuje se da bi energetska sektor koji ima veoma važnu ulogu u ukupnoj industrijskoj proizvodnji i uključuje rudnike, sektor za proizvodnju električne energije te proizvodnju derivata nafte trebao ostvariti povećanje proizvodnje od oko 5%.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za period 2016-2017. godine

S obzirom da se potpuni oporavak većine industrija u EU očekuje u periodu 2016-2017. godina, izvjesno je očekivati da će ova dešavanja omogućiti i potpuni oporavak industrijske proizvodnje u BiH. U ovom periodu očekuje se potpuna konsolidacija EU tržišta, oporavak privatne potrošnje, prevazilaženje problema oko finansiranja preduzeća i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene između zemalja EU. Pozitivan doprinos industrijskoj proizvodnji u EU treba očekivati i od mjera koje su sadržane u dokumentu EC-a „*Communication for a European Industrial Renaissance*“, a tiču se jačanja industrijske baze i konkurentnosti u zemljama EU.⁸ Ova pozitivna dešavanja u neposrednom okruženju trebala bi rezultirati povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH. Očekuje se da će ovo povećanje kapaciteta rezultirati povećanjem broja zaposlenih i u konačnici, povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji BiH na nivo predkriznog perioda kada je BiH ostvarivala rekordne stope rasta u regionu.

Planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetska sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu.⁹ Značajan doprinos poboljšanju industrijske proizvodnje u BiH i jačanju njene konkurentne pozicije trebale bi dati i konkretne mjere entitetskih vlada koje su sadržane u sektorskim strateškim dokumentima.¹⁰ Prema projekcijama DEP-a, ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 6% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 1.1: Rast industrijske proizvodnje u BiH za period 2007-2017. godina

⁶ IMF, World Economic Outlook, „An update of key WEO projections“, 14. January 2014.

⁷ European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, „European Economic Forecast“, 15. February 2014

⁸ European Commission, „Communication from the EC to The European Parliament, The Council and The European and Social Committee of the Regions, „For a European Industrial Renaissance“, Brussels, February 2014.

⁹ U periodu 2016- 2017. godina planirano je puštanje u pogon novih proizvodnih kapaciteta u sektoru za proizvodnju električne energije.

¹⁰ Za pregled planiranih mjera pogledati:

- Federacija Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, Prečišćeni tekst akcionog plana za realizaciju projekata, „Razvoj industrijske politike u FBiH 2011-2015“, Mostar, decembar 2013.god
- Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS, „Sektorska strategija razvoja industrije RS“, Banja Luka 2009.god

Izvor: BHAS*11 i Projekcije DEP-a, juni 2014. godine

Rizici

Potencijalni rizik za navedenu situaciju predstavlja još uvijek nesiguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Visok nivo integracije sa zemljama EU i regiona kroz trgovinske i finansijske tokove praktički određuje kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Eventualno pogoršanje situacije na EU tržištu posebno u slučaju zemalja koje su glavni trgovinski partneri BiH predstavlja najveći rizik po oporavak industrijske proizvodnje u BiH.

TRŽIŠTE RADA

Tržište rada u 2013. godini

Prosječan broj zaposlenih u BiH je iznosio 686,1 hiljada i manji je za 0,1% u odnosu na 2012. godinu. Intenzitet smanjenja broja zaposlenih je bio znatno slabiji u drugoj polovini godine zbog povećanja broja zaposlenih u K4 2013. godine. Prosječan broj nezaposlenih lica je iznosio 552,5 hiljada, što je za 1,7% više u odnosu na 2012. godinu. Poređenjem stopa rasta broja nezaposlenih po kvartalima primjećuje se da je intenzitet rasta bio mnogo slabiji krajem godine (2,2% g/g u K1 vs. 0,8% u K4). Prosječne neto plaće i penzije u BiH u 2013. godini se nisu bitnije mijenjale u odnosu na 2012. godinu (nominalni rast 0,1% g/g) i iznosile su 827 KM, odnosno 337 KM respektivno.

Tržište rada – projekcije 2014-2017. godina

Iako se ne mogu očekivati veći pozitivni pomaci na bh. tržištu rada, izrazito usporen rast broja nezaposlenih u prvom kvartalu 2014. godine bi mogao nagovijestiti prestanak smanjenja broja zaposlenih u 2014. godini. Također, u istom kvartalu broj zaposlenih je uvećan za 1,6% g/g, a najveći rast broja zaposlenih je u područjima prerađivačke industrije, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane i ostalih uslužnih djelatnosti.¹² U domenu neto plaća u BiH se očekuje umjeren rast u odnosu na 2013. godinu, jer se plaće u javnoj administraciji ne bi trebale bitnije mijenjati (budžetska ograničenja). Time bi obim poslovne aktivnosti u ostalim¹³ djelatnostima determinirao nivo plaća u BiH, ali i obim zapošljavanja. Prosječna plaća i broj zaposlenih u BiH bi u 2014. godini mogli biti veći za oko 1% g/g.

Pozitivne promjene na tržištu rada u BiH se mogu očekivati 2015. godine, kada bi broj zaposlenih u BiH mogao biti veći u odnosu na 2014. godinu, a stopa nezaposlenosti nešto niža. EK također predviđa smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih u EU (tabela ispod) uz brži ekonomski rast u

¹¹ U grafikonu prikazani su zvanični podaci BHAS-a koje DEP koristi u izradi svojih analiza na temelj potpisanog protokola o međusobnoj razmjeni podataka. Napomena: Agencija za statistiku BiH u maju 2014. godina izvršila je preračunavanje i reviziju historijskih podataka pa je tako došlo i promjena godišnjih stopa rasta industrijske proizvodnje u BiH.

¹² Izvor: BHAS.

¹³ Ostale djelatnosti u analizi obuhvataju sva područja djelatnosti izuzev javne uprave, zdravstva i obrazovanja. Uz veći obim poslovne aktivnosti bh. preduzeća prosječna neto plaća i broj zaposlenih bi mogli rasti bržom stopom od pretpostavljene i obratno.

odnosu na prethodnu godinu.¹⁴ U BiH se očekuje nešto brži ekonomski rast¹⁵ u odnosu na 2014. godinu, što bi doprinijelo povećanju broja zaposlenih lica (1,3%). U 2015. godini broj zaposlenih u svim područjima djelatnosti bi se trebao postepeno uvećavati, dok se broj zaposlenih u javnoj administraciji ne bi značajnije mijenjao. Bolja poslovna klima bi se pozitivno odrazila na neto plaće koje bi u posmatranoj godini mogle rasti oko 2,3% pri međugodišnjem poređenju.

U 2016. i 2017. godini se očekuje brži ekonomski rast¹⁶ u BiH. Uvećanje obima investicija, industrijske proizvodnje i trgovine bi trebalo imati pozitivan utjecaj na tržište rada, odnosno na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plaća. Broj zaposlenih lica u području proizvodnje ali i uslužnih djelatnosti bi se trebao uvećavati (po bržoj stopi u odnosu na javnu administraciju), a posebno u oblasti industrije, trgovine i građevinarstva. Na osnovu spomenutog očekuje se da ukupan broj zaposlenih u BiH u 2016. godini bude uvećan 1,5%, odnosno 1,7% u 2017. godini.¹⁷ Rast obima poslova bi se pozitivno odrazio na plaće zaposlenih. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plaća u BiH mogla biti veća za 2,9% u 2016. godini, odnosno 3,2% u 2017. godini.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija na tržištu rada je prvenstveno nezadovoljavajući poslovni ambijent (investicije, trgovina, potražnja) koji bi mogao utjecati na ukupan ekonomski rast i odgoditi pozitivna dešavanja na tržištu rada, odnosno povećanje broja zaposlenih i neto plaća.

Tabela 1.2: Odabrani indikatori na tržištu rada BiH

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj zaposlenih u EU (stopa promjene g/g)	-0,4%	0,6%	0,7%	n/a	n/a
Stopa nezaposlenosti u EU	10,8%	10,5%	10,1%	n/a	n/a
Broj zaposlenih lica u BiH (u hiljadama)	686	694	732	713	725
Stope rasta broja zaposlenih lica u BiH	-0,1%	1,1%	1,3%	1,5%	1,7%
Broj nezaposlenih lica u BiH (u hiljadama)	552	550	544	535	525
Stope rasta broja nezaposlenih u BiH lica	1,7%	-0,5%	-1,1%	-1,6%	-1,9%
Prosječna neto plaća u BiH (u KM)	827	835	855	879	907
Nominalne stope rasta prosječne neto plaće u BiH	0,1%	1,0%	2,3%	2,9%	3,2%

Izvor: Za EU, European Economic Forecast, proljeće 2014. Za BiH, BHAS, Zavodi za zapošljavanje u BiH, DEP projekcije 2014-2017. godina

Rizici

Usporen oporavak bh. ekonomije što čini neizvjesnim kreiranje novih radnih mjesta i očuvanje postojećih; brži priliv nove radne snage i nemogućnost ekonomije da apsorpira istu; neusklađenost ponude i potražnje radne snage i neizvjesnost iznosa prikupljenih prihoda od doprinosa iz kojih se finansiraju penzije.

CIJENE

Cijene u 2013. godini

U BiH je u 2013. godini zabilježena deflacija od 0,1% g/g. Niže cijene energenata (nafte i naftnih derivata, plina), kao i stabilne cijene hrane na svjetskom tržištu, imale su značajan utjecaj na kretanje cijena u BiH. U odjeljku transporta (gdje dominantan udio pripada naftnim derivatima) zabilježeno je smanjenje cijena od 1,1% g/g zahvaljujući nižim cijenama goriva i maziva. U odjeljku stanovanja, vodosnabdijevanja, el. energije i dr. energenata cijene su uvećane za 0,8%. U 2013. godini nije bilo poskupljenja električne energije. Cijene plina u BiH su bile niže za 2,1% g/g zahvaljujući smanjenju cijena plina od oktobra 2013. godine. Izuzetak su

¹⁴ Izvor: EK, European Economic Forecast, Winter 2014.

¹⁵ DEP projekcije.

¹⁶ DEP projekcije.

¹⁷ U zavisnosti od ekspanzije obima poslova u BiH i EU broj zaposlenih bi mogao rasti i brže u pomenutim godinama.

cijene vode koje su uvećane za 5,2% g/g, zbog povećanja cijena od avgusta 2013. godine. Cijene hrane u 2013. godini su povećane 0,3% g/g, pri čemu je u K4 zabilježeno pojeftinjenje hrane. Jedinu odjeljak sa značajnim rastom cijena od 6,4% g/g je alkohol i duhan, zbog poskupljenja cigareta (povećanje akciza na cigarete na početku 2013. godine).

Cijene – projekcije 2014-2017. godina

Kao i prethodnih godina, promjena cijena u BiH je determinirana kretanjem svjetskih cijena energenata (prvenstveno nafte i plina), ali i promjenama cijena komunalija, akcizama i sl. Izrada projekcija bh. cijena za period 2014-2017 je prvenstveno bazirana na analizi spomenutih kategorija. Prema posljednjim projekcijama Svjetske banke, cijene nafte i plina bi trebale biti nešto niže u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu (tabela ispod). Slično je sa cijenama hrane koje bi, prema procjenama Svjetske banke, također trebale biti niže u 2014. godini. Evropska komisija ima ista predviđanja za cijene hrane i nafte.¹⁸ U skladu s navedenim, procjena EK za 2014. godinu je da bi inflacija u EU trebala biti nešto niža u odnosu na 2013. godinu. U BiH se također ne očekuje veliki rast cijena uzimajući u obzir promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. Od domaćih komponenti koje doprinose rastu cijena uzeto je u obzir novo uvećanje akciza¹⁹ na duhanske proizvode u BiH od januara 2014. godine, što je nastavak procesa usklađivanja akciza s evropskom regulativom. U periodu izrade projekcija nije bilo najave poskupljenja električne energije i dr. komunalija pa povećanja cijena u ovoj kategoriji nisu uzeta u obzir. U periodu I-IV 2014. godine u BiH je zabilježena deflacija od 1,5% g/g, a cijene su najviše smanjene u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, transporta, te odjeće i obuće. Na osnovu analize cijena u svijetu, kao i domaćih komponenti, u BiH u 2014. godini možemo očekivati skroman rast cijena u odnosu na 2013. godinu (0,4%). Međutim, ukoliko bi se cijene hrane u BiH u 2014. godini nastavile smanjivati, to bi utjecalo na pad općeg nivoa cijena u BiH (zbog velikog udjela kategorije hrane u CPI indeksu).

U 2015. godini, prema projekcijama Svjetske banke (tabela ispod), cijene energenata na svjetskom tržištu bi trebale biti niže u odnosu na 2014. godinu. Ista predviđanja za cijene nafte i hrane ima EK i MMF.²⁰ U BiH rast cijena u 2015. godini bi mogao biti nešto veći u odnosu na 2014. godinu, ali bi i dalje ostao umjeren. Pored toga, treba imati u vidu planirani nastavak uvećanja akciza na cigarete, pa se u BiH u 2015. godini može očekivati rast cijena od 1,1%. Slična kretanja cijena se očekuju u periodu 2016-2017. godina, odnosno rast cijena u BiH bi mogao iznositi oko 1% odnosno 1,2% respektivno.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija cijena su poskupljenja energenata i hrane na svjetskom tržištu koja bi značajno doprinijela povećanju inflacije. Domaći rizici su vezani za više cijena komunalija, što bi također uvećalo opći nivo cijena u BiH.

Tabela 1.3: Pretpostavke o kretanju svjetskih cijena nafte, plina, hrane i inflacije u BiH i EU

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Sirova nafta, prosjek, spot (\$/barel)	104,1	102,8	99,3	98,1	97,8
Prirodni plin – Evropa (\$/mmbtu)	11,8	11,4	11,0	10,8	10,6
Indeks hrane (2010=100)	115,6	111,8	110,2	109,5	108,8
CPI BiH	-0,1%	0,4%	1,1%	1,0%	1,2%
CPI EU	1,5%	1,0%	1,5%	n/a	n/a

Izvor: Za naftu, plin i indeks hrane, Svjetska banka, Commodity Price Forecast Update, april 2014.

Za CPI EU, European Economic Forecast, proljeće 2014. Za BiH, BHAS i DEP projekcije 2014-2017. godina

Rizici

¹⁸ Izvor: Evropska komisija, European Economic Forecast, proljeće 2014.

¹⁹ Odlukom o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete za 2014. godinu predviđeno je da se posebna akciza poveća na 0,90 KM po kutiji cigareta, a minimalna akciza na cigarete iznosi 2,09 KM po kutiji cigareta. Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje.

²⁰ European Economic Forecast, proljeće 2014., World Economic Outlook, april 2014. godine.

Neplanirana povećanja cijena domaćih komponenti (struja, akcize, komunalije i sl.) koje bi mogle uvećati inflaciju u BiH; rast cijena nafte i energenata na svjetskom tržištu – odstupanja od projiciranih cijena.

MONETARNI SEKTOR

Ukupna novčana masa (M2) u prvom kvartalu 2014. godine iznosila je 16,2 mlrd. i veća je za 6,8% u odnosu na godinu ranije. Svi depoziti koji ulaze u sastav novčane mase, kao i gotovina izvan banaka zabilježili su pozitivan rast g/g. Međutim, najveći doprinos bržem rastu ukupne novčane mase dali su depoziti koji ulaze u sastav agregata M1²¹. U 2012. godini prenosivi depoziti u domaćoj valuti zabilježili su negativnu stopu rasta (-2,4% g/g), dok su u 2013. godini promijenili trend kretanja i ostvarili rast od 11,4%. U tabeli ispod dat je detaljan pregled kretanja monetarnih agregata.

Tabela 1.4: Kretanje monetarnih agregata u BiH (u mil. KM na kraju perioda)

Godina	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
K1 2013.	2.403	3.839	6.242	2.716	1.062	5.107	8.885	15.127
K1 2014.	2.542	4.123	6.665	3.086	1.155	5.248	9.489	16.155
	stopa rasta g/g							
K1 2013.	3,1%	2,5%	2,7%	14,2%	0,2%	6,5%	7,9%	5,7%
K1 2014.	5,8%	7,4%	6,8%	13,6%	8,8%	2,8%	6,8%	6,8%

Izvor: Centralna banka BiH

Uz pretpostavku daljnjeg postepenog oporavka bh. ekonomije, do kraja 2014. godine može se očekivati stopa rasta ukupne novčane mase do 4% g/g. Razlog nešto usporenije stope rasta jeste da se očekuje usporavanje rasta ukupnih depozita²². U 2013. godini ukupni depoziti zabilježili su rast od 6,9%, što je najbrži rast unazad 5 godina, odnosno od ekonomske krize u 2008. godini. Ovaj rast prvenstveno je generiran od strane sektora stanovništva koji već godinama pokazuje veću sklonost štednji, nego potrošnji. Međutim, iako bh. ekonomija ide ka skromnom oporavku, situacija na tržištu rada još uvijek je daleko od značajnog oporavka. Ako se još uzmu u obzir nedavne poplave koje su uništile mnoga imanja, štednja građana će najvjerojatnije biti niža u 2014. godini, jer će se dio dohotka morati usmjeriti na obnovu kuća i imanja. Ovo će se uveliko odraziti na rast ukupnih depozita.

U periodu 2015-2017. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH, pa samim tim i pozitivan učinak na razvoj monetarnog sektora, odnosno očekuje se nastavak rasta depozita (koji ulaze u sastav M2), kao i gotovine izvan banaka. Stopa rasta M2 mogla bi se kretati od 5,5% - 7% g/g.

Devizne rezerve u periodu 2014-2017. godine

Devizne rezerve u prvom kvartalu 2014. godine ostvarile su rast od 9,8% g/g. Međutim, poredeći s krajem 2013. godine, zabilježen je pad od 1,6% iz razloga što su u prvom kvartalu 2014. godine izostali faktori koji su u 2013. godini imali pozitivan učinak na rast deviznih rezervi, a to je pozitivan rast izvoza, a negativan rast uvoza g/g, kao i primitak četiri tranše MMF po osnovu stand by aranžmana. U prvom kvartalu 2014. godine rast uvoza g/g ima pozitivan predznak, a izostala je tranša MMF zbog ne ispunjenja uvjeta od strane BiH. Iako se u 2014. godini prognozira nastavak rasta izvoza, također se očekuje i rast uvoza u BiH, što će

²¹ M1 predstavlja transakcijski novac ili novac u užem smislu. QM predstavlja kvazi novac.

²² U 2013. godini 84% ukupne novčane mase činili su depoziti, a 16% gotovina izvan banaka.

usporiti rast deviznih rezervi (rast 4% g/g). Također, projicira se i manji rast doznaka iz inozemstva, kao i priliva po osnovu direktnih stranih ulaganja što će se pozitivno odraziti na stanje deviznih rezervi. Također, u narednim mjesecima 2014. godine očekuju se sredstva od strane MMF po osnovu „IV stand by“ aranžmana, kako bi se potpomoglo funkcioniranje entitetskih vlasti.

U periodu 2015–2017. godine očekuje se daljnji ekonomski oporavak EU kao glavnog trgovinskog partnera²³. Samim tim, očekuje se i rast vanjskotrgovinske razmjene BiH. Rast izvoza, ali i uvoza, praćeno manjim rastom doznaka iz inozemstva, prilivima po osnovu direktnih stranih ulaganja i dr. priliva iz inozemstva, imat će pozitivan učinak na devizne rezerve čiji prosječan godišnji rast bi se mogao kretati oko 5%.

Rizici

Gore navedena buduća kretanja mogu se očekivati jedino ako ne dođe do nekih vanjskih utjecaja, kao što su novi talas krize, koji sobom nosi smanjenje investicija, pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene, kao i ako ne dođe do promjena kroz bankarski sistem (smanjenje depozita, prvenstveno).

PROCJENA RASTA KREDITA I DEPOZITA

Do kraja 2014. godine očekuje se nastavak ekonomskog oporavka bh. ekonomije (rast vanjskotrgovinske razmjene, krajnje potrošnje i investicija)²⁴. Međutim, zbog teških poplava koje su pogodile BiH u maju 2014. godine, rast BDP će najvjerojatnije biti nešto niži od projiciranog u prvom kvartalu zbog izmijenjenih ekonomskih očekivanja, prvenstveno na području vanjskotrgovinske razmjene²⁵.

Na tržištu rada i dalje se očekuje manji rast broja zaposlenih osoba i neto plaća (u nominalnom smislu), dok bi zbog procesa obnove zemlje moglo doći do neznatnog pada broja nezaposlenih osoba. Međutim, pritisak na dohodak građana mogao bi biti još veći i u 2014. godini upravo zbog procesa obnove, a što će imati odraz i na štednju ovog sektora. Iz toga razloga do kraja godine očekuje se manje usporavanje stope rasta depozita sektora stanovništva koji čine najveći dio ukupnih depozita i koji su prethodnih godina bili generator njihovog rasta. U 2014. godini može se očekivati stopa rast ukupnih depozita do 5%.

S druge strane, očekuje se i slab rast krajnje potrošnje u 2014. godine koja će dijelom biti finansirana bankarskim kreditima. Ponuda kredita uveliko će ovisiti o kretanju domaćih depozita, budući da postoji trend smanjenja inozemne pasive banaka unazad nekoliko godina, odnosno prisutan je trend smanjenja izloženosti inozemnih bankarskih grupacija u BiH²⁶. Također, ponuda će ovisiti i o kvalitetu kreditnog portfolija koji također unazad nekoliko godina pokazuje pogoršanje. S druge strane, zbog procesa obnove, potražnja za kreditima će najvjerojatnije biti nešto veća u odnosu na prethodne godine. Do kraja 2014. godine rast ukupnih kredita mogao bi se kretati oko 4,5% g/g.

Iako će proces oporavka BiH trajati dugi niz godina, u periodu od 2015-2017. godine ipak se očekuje pozitivan ekonomski rast BiH. Rast potražnje za bh. proizvodima od strane vanjskotrgovinskih partnera, kao i jačanje domaće potražnje u narednom periodu imat će pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH. U ovom periodu također se očekuje i rast industrijske proizvodnje i investicija, kao i daljnja stabilizacija tržišta rada. Ovakva kretanja trebala bi se pozitivno odraziti i na aktivnosti bankarskog sektora. U periodu od 2015-2017. godine rast kredita mogao bi se kretati oko između 5% - 6%. Slične godišnje stope rasta mogu se očekivati i na strani depozita (6% - 8%), a naročito pozitivan učinak na rast depozita može imati privatizacija strateških poduzeća u BiH.

²³ Izvor: European Commission, „European Economic Forecast – Spring 2014“, March 2014, str. 132 – 144; International Monetary Fund, „World Economic Outlook“, April 2014.

²⁴ Procjena DEP-a.

²⁵ Procjena DEP-a. Pogledati dio pod naslovom „Realni sektor“ i „Vanjski sektor“.

²⁶ Izvor: „Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za 2012. godinu“, Centralna banka BiH, str. 49 i podaci o inozemnoj aktivni i pasivi komercijalnih banaka u BiH.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu naglog povećanja svjetskih cijena nafte i hrane, ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koje bi utjecale na pad vanjskotrgovinske razmjene BiH, industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita.

PLATNI BILANS

Prema dostupnim podacima, deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2013. godinu iznosio je 1,7 milijardi KM, što predstavlja smanjenje za 31% u odnosu na prethodnu 2012. godinu. Navedeno smanjenje deficita tekućeg računa predstavlja posljedicu povećanja izvoza robe u posmatranom periodu za 5,7% i smanjenje uvoza za 2%.

Pretpostavke za platni bilans 2014-2017. godina

Na bazi projekcija DEP-a, obim vanjskotrgovinske razmjene u periodu 2014-2017. godina će biti povećan, uz značajne stope nominalnog rasta uvoza (3-4%) i nominalnog rasta izvoza (5-8%), što će imati utjecaj na smanjenje deficita na tekućem računu BiH i to u intervalu od 6,1% BDP-a u 2014. do oko 3,8% BDP-a u 2017. godini. Finansiranje deficita na tekućem računu u posmatranom periodu će u najvećoj mjeri biti omogućeno iz direktnih stranih investicija i stavke - ostalih investicija u skoro podjednakom omjeru. Očekuje se i nastavak kreditnog aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom kako bi se prevazišli rizici finansiranja.

Tabela 1.5: Platni bilans

Izraženo u milionima KM						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tekući račun (1+2+3+4)	-2.489	-1.710	-1.778	-1.497	-1.429	-1.330
1. Uvoz	14.263	13.977	14.523	14.959	15.506	16.043
2. Izvoz	7.943	8.398	8.807	9.494	10.249	11.061
3. Tekući neto prilivi	3.831	3.869	3.938	3.968	3.827	3.652
4. Kapitalni račun	299	301	307	316	323	332
U procentima (%) BDP-a						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tekući račun (1+2+3+4)	-9,2	-6,1	-6,1	-4,8	-4,4	-3,8
1. Uvoz	52,5	49,6	49,6	48,4	47,5	46,1
2. Izvoz	29,0	29,8	30,1	30,7	31,4	31,8
3. Tekući neto prilivi	14,1	13,7	13,4	12,8	11,7	10,5

Izvor: projekcije DEP-a

VANJSKI SEKTOR

Dešavanja u 2013. godini

Tokom 2013. godine, nominalna stopa rasta izvoza roba veća je za 6,6%, dok je s druge strane uvoz roba doživio blagi pad po stopi od 0,5%. Nominalna vrijednost ukupnog izvoza roba je iznosila 8,4 milijarde KM. Redovan izvoz je iznosio 5,3 milijarde KM, a izvoz nakon unutrašnje obrade iznosio je 3,1 milijardu KM. Ukupan uvoz roba iznosio je 15,1 milijardu KM, u šta su uključeni redovni uvoz koji je iznosio 13,1 milijardu KM i uvoz na unutrašnju obradu 1,9 milijardi KM.

Tokom 2013. godine najviše su se izvozili intermedijarni proizvodi u iznosu od 3,1 milijardu KM iako su bilježili negativnu stopu rasta od 2,1%. Ovoj negativnoj stopi rasta najviše su doprinijeli bazni metali čiji je izvoz pao za 11,7%.

Izvoz kapitalnih proizvoda bilježio je rast od 12,5% i imao je nominalnu vrijednost od 1 milijardu KM. U okviru kapitalnih proizvoda najviše su se izvozili dijelovi za mašine i opremu u iznosu od 512 miliona KM. Uvoz kapitalnih proizvoda imao je vrijednost od 2,4 milijarde KM i stopu rasta od 0,8%.

Netrajni proizvodi za široku potrošnju bilježili su rast izvoza od 7,3%, a vrijednosno ovih proizvoda na strana tržišta je izvezeno 1,7 milijardi KM. U kategoriju ovih proizvoda spadaju prehrambeni proizvodi i obuća kojih je izvezeno po više od 500 miliona KM. Uvoz ove kategorije proizvoda imao je vrijednost od 3,9 milijardi KM, a stopa uvoza je bilježila pozitivan rast od 3%. Najviše su se uvozili prehrambeni proizvodi u vrijednosti od 1,5 milijardi KM.

Trajni proizvodi za široku potrošnju imali su vrijednost od 877 miliona KM, a bilježili su pozitivnu stopu rasta izvoza od 10,6%. U ovoj kategoriji proizvoda nalazi se namještaj sa stopom rasta od 10,4%.

Energija. Izvoz ove kategorije proizvoda imao je vrijednost od 976 miliona KM i stopu rasta od 34%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše se izvozila električna energija u vrijednosti od 472 miliona KM. Uvoz ove kategorije proizvoda imao je vrijednost od 2,9 milijardi i bilježio je negativnu stopu rasta od 5,8%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše su se uvozili sirova nafta i rafinirani naftni proizvodi u vrijednosti od 2,3 milijarde KM.

Osnovne pretpostavke za projekcije BiH vanjskog sektora 2014-2017. godine

Elementarne nepogode koje su tokom maja mjeseca zadesile BiH i neke susjedne zemlje značajno će se odraziti na i bh. ekonomiju u cjelini, a tako i na dešavanja u segmentu vanjske trgovine. U skladu s navedenim događajem, došlo je do promjene osnovnih pretpostavki ekonomskog rasta. A na polju vanjske trgovine na promjene će utjecati i dešavanja kod dva značajna trgovinska partnera. Prema pretpostavkama i projekcijama DEP-a za 2014. godinu, očekuje se rast izvoza roba od 4,6% s nominalnom vrijednošću od oko 8,8 milijardi KM, s druge strane očekuje se i rast uvoza po stopi od 3,9% s nominalnim vrijednošću u iznosu od 15,7 milijardi KM.

Izvoz intermedijarnih proizvoda imat će stopu rasta od 2,6% prije svega zahvaljujući povećanju izvoza željeza i čelika od 3,0% koji su najznačajniji proizvodi u ovoj kategoriji proizvoda, kao i povećanju izvoza drveta i proizvoda od drveta koji će tokom 2014. godine bilježiti stopu rasta izvoza od 8,0%. Očekivanja su da će i uvoz intermedijarnih proizvoda rasti po stopi od čak 7,8% te dostići vrijednost od oko 5 milijardi KM. Od intermedijarnih proizvoda najviše će se uvoziti hemikalije i hemijski proizvodi u vrijednosti od skoro 1 milijardu KM.

Očekuje se izvoz energije od skoro 900 miliona KM u koju su uključeni električna energija sa 425 miliona KM i rafinirani naftni proizvodi s vrijednošću od 314 miliona KM. Izvoz ove kategorije proizvoda bilježit će negativnu stopu rasta od 8,2%. Također, i uvoz energije bilježit će negativnu stopu rasta od 0,7% i imat će

vrijednost od 3 milijarde KM, gdje će se najviše uvoziti sirova nafta i rafinirani naftni derivati u vrijednosti od 2,3 milijarde KM. Uvoz sirove nafte bilježit će smanjenje od 2%, a rafinirani naftni proizvodi od 1%.

Kapitalni proizvodi će ostvariti vrijednost izvoza od 1,2 milijarde KM sa stopom rasta 12,7%; s druge strane, uvoz ove kategorije proizvoda bilježit će također pozitivnu stopu rasta u iznosu od 4,8% s vrijednošću uvoza u iznosu od 2,6 milijardi KM. Mašine i uređaji s vrijednošću uvoza od oko 1 milijarde KM i motorna vozila s vrijednošću uvoza od skoro 900 miliona KM su najznačajniji uvozni proizvodi ove kategorije proizvoda. Od kapitalnih proizvoda najviše će se izvoziti mašine i oprema s vrijednošću preko 560 miliona KM i dijelovi za motorna vozila s vrijednošću od 283 miliona KM.

Netrajni proizvodi za široku potrošnju bilježit će vrijednost izvoza od 1,8 milijardi KM i stopom rasta izvoza od 4,5%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše će se izvoziti prehrambeni proizvodi u vrijednosti od 577 miliona KM i obuća u vrijednosti od 588 miliona KM. Na strani uvoza situacija je slična, uvoz će rasti po stopi od 3,7% i dostići će vrijednost od 4,1 milijarde KM. U ovoj kategoriji proizvoda najviše će se uvoziti prehrambeni proizvodi u vrijednosti preko 1,6 milijardi KM. Značajan uvoz u ovoj kategoriji proizvoda bilježit će i koža i njeni srodni proizvodi s vrijednošću uvoza većom od 500 miliona KM.

Trajni proizvodi za široku potrošnju bilježit će vrijednost izvoza od 980 miliona KM i stopu rasta izvoza od 11,9%. U ovoj kategoriji proizvoda najznačajniji je namještaj kao i presvlake za automobilska sjedišta, čiji će izvoz dostići vrijednost od oko 920 miliona KM. Na drugoj strani, uvoz ove kategorije proizvoda imat će vrijednost od 437 miliona KM i skroman rast od 0,8%.

Projekcije vanjskog sektora BiH za 2015-2017. godinu

Prema procjenama i projekcijama DEP-a, ovaj period će karakterizirati stalni rast kako izvoza tako i uvoza roba. Izvoz za 2015. godinu imat će vrijednost od 9,4 milijardi KM i stopu rasta od 7,4%, do 2017. godine vrijednost izvoza će porasti na 11,1 milijardi KM i bilježit će stopu rasta izvoza od 8,8%. Uvoz za 2015. godinu imat će vrijednost od 16,3 milijardi KM i stopu rasta od 3,2%, uvoz roba do 2017. godine ostvarivat će vrijednost od 17,7 milijardi KM i stopu rasta od 4,4%.

Intermedijarni proizvodi. Izvoz ove kategorije roba bilježit će stalni rast do 2017. godine. Izvoz za 2015. godinu imat će vrijednost od 3,5 milijardi KM i stopu rasta od 6,2%. U ovoj kategoriji proizvoda najviše će se izvoziti bazni plemeniti i obojeni metali, kao i željezo i čelik. Vrijednost izvoza ove kategorije proizvoda će do 2017. godine imati vrijednost od 4 milijarde KM i stopu rasta od čak 7%. Na strani uvoza ove kategorije proizvoda možemo reći da je situacija slična, jer će stopa uvoza rasti za 2015. godinu 4%, za 2016. godinu 4,8% i na koncu 2017. godine uvoz ove kategorije proizvoda rast će po stopi od 4,6%. Posmatrano vrijednosno, uvoz ove kategorije proizvoda u 2015. godini imat će vrijednost od 5,2 milijardi KM i ta vrijednost će se do kraja 2017. godine povećati na 5,7 milijardi KM. Najznačajniji uvozni proizvodi su hemikalije i hemijski proizvodi čiji će uvoz konstantno rasti i na kraju 2017. godine dostići će vrijednost od 1,1 milijardi KM.

Energija. Izvoz ove kategorije proizvoda za 2015. godinu imat će vrijednost od 941 milion KM (od čega je 459 miliona KM izvoz električne energije) koja će do kraja 2017. godine porasti na 1,1 milijardu KM (električna energija 545 miliona KM). Stope izvoza ove kategorije proizvoda bilježit će stalni rast, pa će tako za 2015. godinu taj rast iznositi 5%, za 2016. godinu 8,3% i na kraju za 2017. godinu 7,7%. Uvoz ove kategorije proizvoda također će da bilježi stalni rast tako će za 2015. godinu vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda biti 3 milijarde KM, a stopa rasta od 2,1%, vrijednost uvoza će do kraja 2017. godine porasti na 3,2 milijarde KM, a stopa rasta uvoza će biti 4,2%. U ovoj kategoriji proizvoda najznačajniji uvozni proizvodi su sirova nafta i rafinirani naftni proizvodi čiji će uvoz također rasti iz godine u godinu, tako da će vrijednost uvoza za 2015. godinu imati vrijednost od 2,3 milijarde KM, za 2016. godinu 2,4 milijardi KM i na kraju 2017. godine vrijednost uvoza sirove nafte i rafiniranih naftnih proizvoda bit će 2,5 milijardi KM.

Kapitalni proizvodi. Izvoz kapitalnih proizvoda u 2015. godini bilježit će vrijednost od 1,3 milijarde KM i stopu rasta od 9,2%. Vrijednost izvoza kapitalnih proizvoda će do kraja 2017. godine porasti na 1,6 milijardi KM, a stopa rasta izvoza bit će 10,8%. U ovu kategoriju proizvoda spadaju mašine i uređaji kao i dijelovi za motorna vozila koji su najznačajniji predstavnici ove kategorije proizvoda, a čiji će izvoz u 2015. godini biti 949 miliona KM, u 2016. godini 1 milijardu KM i na kraju 2017. godine izvoz ovih proizvoda bilježit će vrijednost od 1,1 milijardi KM. S druge strane, uvoz ove kategorije proizvoda također će bilježiti pozitivne stope rasta i stalni rast vrijednosti uvoza. Vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda u 2015. godini imat će vrijednost od 2,7 milijardi KM koju će pratiti stopa rasta od 4,1%. Tokom 2016. godine uvoz kapitalnih proizvoda će imati vrijednost od 2,8 milijardi KM i stopu rasta uvoza od 4,9%, da bi na kraju 2017. godine vrijednost uvoza bila preko 3 milijarde KM sa stopom rasta uvoza kapitalnih proizvoda od čak 5,8%. Najznačajniji uvozni kapitalni proizvodi su motorna vozila, kao i mašine i uređaji čiji će se uvoz kretati od oko 2 milijarde KM za 2015. godinu do 2,2 milijardi KM krajem 2017. godine.

Netrajni proizvodi za široku potrošnju. Kao i za prethodne, tako i za ovu kategoriju proizvoda možemo reći da će imati stalni rast kako izvoza tako i uvoza do kraja 2017. godine. Izvoz ove kategorije proizvoda u 2015. godini imat će vrijednost od 1,9 milijardi KM i stopu rasta od 6,0% (najznačajniji izvozni proizvod u ovoj kategoriji proizvoda je obuća čija će izvozna vrijednost rasti iz godine u godinu sljedećim redom: za 2015. godinu izvoz će biti 641 milion KM, za 2016. godinu 711 miliona KM i za 2017. godinu skoro 800 miliona KM). Netrajni proizvodi za široku potrošnju na kraju 2017. godine imat će vrijednost izvoza od 2,2 milijarde KM i respektabilnu stopu rasta izvoza od 7,4%. Uvoz ove kategorije proizvoda tokom 2015. godine imat će vrijednost od 4,3 milijardu KM i stopu rasta uvoza od 3,2%. Za 2016. godinu projiciran je rast uvoza od 3,3% i nominalna vrijednost uvoza od 4,4 milijarde KM, da bi na kraju 2017. godine vrijednost uvoza ove kategorije proizvoda dostigla vrijednost od 4,6 milijardi KM i stopu rasta uvoza od 4,1%. Najznačajniji uvozni proizvod u ovoj kategoriji proizvoda je prehrana koju će BiH tokom 2015. godine uvoziti po vrijednosti od 1,7 milijardi KM, a na kraju 2017. godine uvoz prehrambenih proizvoda dosegnut će vrijednost od 1,8 milijardi KM.

Trajni proizvodi za široku potrošnju. Izvoz ove kategorije proizvoda je značajan za BiH, jer je u nju smješten najmeštaj koji predstavlja jedan od najznačajnijih izvoznih potencijala BiH. Međutim, bitno je naglasiti da se pod namještajem, a prema carinskoj tarifi vode i auto presvlake za sjedišta koje BiH u značajnoj mjeri izvozi na svjetska tržišta za potrebe svjetskih auto brendova. Izvoz ove kategorije proizvoda za 2015. godinu imat će vrijednost od 1,1 milijardi KM i stopu rasta izvoza od 11,1%. Na kraju 2017. godine izvoz ove kategorije proizvoda bilježit će vrijednost od 1,4 milijarde KM i značajnu stopu rasta izvoza od 11,5%. Već je spomenuto da je najznačajniji izvoz ove kategorije proizvoda namještaj (u koje su uključene i auto presvlake) pa će izvoz namještaja za 2015. godinu biti 1 milijardu KM, za 2016. godinu 1,1 milijardu KM, da bi na kraju 2017. godine dostigao vrijednost izvoza od 1,3 milijarde KM. Uvoz ove kategorije proizvoda nema značajne nominalne vrijednosti, pa ćemo naglasiti da će uvoz ove kategorije tokom 2015. godine bilježiti vrijednost od 442 miliona KM, koja će do kraja 2017. godine narasti na 468 miliona KM.

STRANA DIREKTNA ULAGANJA

U 2013. godini je, prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, bilo novih stranih direktnih ulaganja 283,86 miliona KM, dok je prema podacima Centralne banke BiH, ukupno strano ulaganje bilo nešto veće i iznosilo je 507,1 miliona KM²⁷. Došlo je do početka najavljenog, značajnijeg ulaganja u elektroenergetskom sektoru od strane EFT grupacije (73,22 miliona KM) i Comsar Energy Group Ltd. (62,59 miliona KM), a potpisan je i ugovor za nastavak izgradnje KTG Zenica d.o.o. Zenica. Još uvijek nije završen proces pronalaženje strateškog partnera za izgradnju „TE Tuzla blok 7“. Nije bilo značajnijih

²⁷ Navedeni iznos se razlikuje od podataka dobijenih od Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH zbog različite metodologije prikupljanja ali prikazivanja podataka. MOFTER evidentira novo registrirana ulaganja na osnovu sudskih rješenja o vlasništvu dok ulaganja prema CBBiH prema metodološkim standardima i instrukcijama Međunarodnog monetarnog fonda i OECD, obuhvataju mnogo širi pojam koji uključuje reinvestirane zarade i ostali kapital.

rezultata u procesu privatizacije pa se nastavak procesa očekuje u 2014. godini prema planu iz prethodne godine.

Za 2014. godinu se očekuje ukupna strana ulaganja u iznosu od 540-600 miliona KM. Od toga iznosa oko 190 do 250 miliona KM bi iznosila uobičajena ulaganja na osnovu prosjeka iz zadnje tri godine i predviđanja slabog ili negativnog privrednog rasta u zemljama Evropske unije i zemljama u okruženju. Od stranih ulaganja u elektroenergetski sektor se očekuje oko 350 miliona KM („EFT grupacija“, uložila bi oko 290 miliona KM, Comsar Energy Group Ltd. oko 50 miliona KM²⁸ i KTG Zenica do 10 miliona KM).

KTG Zenica je u julu 2013. godine potpisala ugovor s kineskom kompanijom SEPCO III²⁹ za izgradnju Termoelektrane-toplane Zenica. SEPCO III bi trebao po sistemu „ključ u ruke“ završiti TO-TE Zenica u roku od 29 mjeseci uz ukupno planirano ulaganje u projekt oko 500 miliona KM (250 miliona EUR). Time bi, prema pretpostavljenoj dinamici ulaganja u ovoj godini, TE-TO Zenica bila 10 miliona KM³⁰.

EFT grupa (Energy Finacing Team³¹) je potpisala koncesione ugovore za izgradnju TE Stanari i proširenje postojećeg rudnika te za izgradnju hidroelektrane HE Ulog (izgradnja je povjerena kineskoj firmi Sinohydro). Ukupna ulaganja u ove projekte će iznositi 1,2 milijarde KM do kraja 2017. godine³². Postojećom dinamikom ulaganja EFT grupacija osigurala bi u 2014. godini oko 290 miliona KM.

U RS je planiran početak izgradnje TE Ugljevik 3³³ u ukupnom iznosu od oko 1,4 milijarde KM u periodu od 3-4 godine i poslovi bi se trebali izvoditi preko formiranog zajedničkog preduzeća Comsar Energy RS, u kome je vlasnik 90% Comsar Energy Ltd, a 10% Rudnik i termoelektrana Ugljevik. Potpisan je ugovor za gradnju s kineskom China Power Engineering Consulting Group Corporation (CPECC), dok će prema planu, kompletnim procesom izgradnje u tehnološkom i tehničkom smislu rukovoditi američka firma Black and Veatch. Planiran je početak gradnje u drugom polugodištu 2014. godine uz pretpostavku da bi ulaganje u ovoj godini iznosilo oko 50 miliona KM³⁴.

Do kraja 2013. godine se nisu stvorili preduslovi za početak privatizacije, tako da se nastavak procesa očekuje u 2014. godini prema već usvojenom planu.

Za 2015. godinu se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 880–940 miliona KM. Od ulaganja u elektroenergetski sektor u ukupnom iznosu od oko 690 miliona KM (kompanije EFT do 340 miliona KM, Comsar Energy Ltd. do 200 miliona KM i TE-TO Zenica 150 miliona KM), te ulaganja u ostale sektore u rasponu 190-250 miliona KM.

Ulaganja EFT grupe u TE Stanari iznose oko 300 miliona KM, a očekuje se i početak gradnje HE Ulog od strane iste grupe s prosjekom godišnjeg ulaganja do 40 miliona KM. Comsar Energy Ltd. planira početak gradnje HE Mrsovo (37,3 MW) ukupne vrijednosti oko 200 miliona KM. Gradnja bi trajala tri do četiri godine, što bi godišnje u prosjeku donosilo oko 50 miliona KM. Tu je nastavak ulaganja u TE Ugljevik 3 u iznosu od 150 miliona KM. U 2015. godini TE-TO Zenica nastavlja izgradnju s pretpostavljenim ulaganjem do 150 miliona KM.

Nije uzet u obzir mogući početak gradnje TE Tuzla Blok 7 ukupne snage 450 MW³⁵. Investicija u izgradnju, uključujući i ulaganje u povećanje kapaciteta rudnika, u ukupnom iznosu bi bila oko 1,647 milijardi KM, dok

²⁸ Uzet je u obzir nešto manji od očekivanog zbog mogućeg kašnjenja u izgradnji, uzrokovanog trenutnim klimatskim nepovoljnim uvjetima.

²⁹ <http://ktg-ag.ch/epc-contract-for-the-combined-heat-and-power-ktg-zenica-plant-signed-15-07-2013/>

³⁰ Uzet je u obzir nešto manji od očekivanog zbog mogućeg kašnjenja u izgradnji, uzrokovanog trenutnim klimatskim nepovoljnim uvjetima.

³¹ http://www.eft-group.net/investments_tpp_stanari.htm

³² prema planu ulaganja u „TE Stanari“ (do 2016. godine 500 miliona EUR) i prateće proširenje kapaciteta postojećeg rudnika uglja „Stanari“ te hidroelektrana „Ulog“ (65 miliona EUR do 2015. godine).

³³ Dobijena je građevinska i ekološka dozvola za „TE Ugljevik 3“, a „Comsar Energy Republika Srpska“ je dodijeljena koncesija za eksploataciju uglja na ležištu Ugljevik Istok 2. Jul 1, 2013.

³⁴ Potpisan je ugovor o izradi studije izvodljivosti (EPC contract) s „China Power Engin.and Constrac. Group Corp“.

³⁵ <http://www.elektroprivreda.ba/stranica/blok-7-te-tuzla>

bi ulaganje već u narednoj 2016. godini moglo biti i do 100 miliona KM³⁶. Prilikom procedure otvaranja ponuda ustanovljeno je da je validnu ponudu dostavila grupacija Gezhouba group Co Ltd. - Lider Guandong Electric Power Design Institute.

Nije uzeto u obzir najavljeno ulaganje u iznosu od 20 miliona KM za plinifikaciju postrojenja u Rafineriji nafte Brod d.o.o. Brod, koje bi trebalo da se završi do kraja 2015. godine.

Upitan je početak realizacije projekta izgradnje elektroenergetskog sistema HES Gornja Drina (raskinut je ugovor o strateškom partnerstvu u istraživanju, razvoju, izgradnji i korišćenju hidroenergetskog potencijala gornjeg sliva rijeke Drine između Elektroprivrede RS i njemačke kompanije RWE-Innogy, trenutno se traži novi partner). Plan je bio da u prvoj godini izgradnje ulaganje u HES Gornja Drina bude oko 50 miliona KM, dok bi u narednom periodu prosječna godišnja ulaganja mogla iznositi oko 150 miliona KM³⁷.

U planu je izgradnja dijela autoceste na relaciji Doboj Jug - Žepče, gdje bi se na bazi koncesije (po sistemu D-B, Desing an build) mogla osigurati potrebna sredstva u ukupnom iznosu od oko 380 miliona EUR, koja bi se sukcesivno u skladu s izgradnjom dionica ceste uplaćivala u narednom periodu. Planirana je izgradnja dijela autoceste Doboj – Vukosavlje, gdje bi potrebna sredstva u iznosu od oko 350 miliona EUR bila osigurana na principu javnog privatnog partnerstva³⁸.

Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 980-1.080 miliona KM. Ulaganje u elektroenergetski sektor BiH bi iznosila oko 780 miliona KM (ulaganje EFT grupa oko 230 miliona KM te ulaganje od strane Comsar Energy Ltd. u iznosu do 200 miliona KM, TE-TO Zenica 250 miliona KM i TE Tuzla Blok 7 100 miliona KM). Ulaganje u izgradnju dvije dionice autoceste na Koridoru 5c bi donio 100 miliona KM, dok bi prosječno ulaganje u ostale sektore bilo u rasponu od 100-200 miliona KM.

Pored ulaganja EFT grupe (TE Stanari do 200 miliona KM i HE Ulog do 30 miliona KM) i Comsar Energy (Ugljevik 3 do 150 miliona KM i nastavak izgradnje HE Mrsovo s ulaganjem oko 50 miliona KM), tu je i završetak glavnih radova na TE-TO Zenica s 250 miliona KM.

Početak izgradnje TE Tuzla Blok 7 bi već u prvoj godini gradnje mogao donijeti ulaganja oko 100 miliona KM. Ako se pokaže uspješnim projekt izgradnje TE Tuzla Blok 7 postoji vjerovatnoća i za ulaganje u TE Kakanj Blok 8³⁹, gdje bi ulaganje (prosječno na godišnjem nivou) bilo oko 100 miliona KM.

Izvjestan je početak izgradnje dionice autoceste Doboj-Vukosavlje⁴⁰, koji bi donio 50 miliona KM te dionice Doboj Jug - Žepče s 50 miliona KM.

U projekciju nisu uzeta moguća ulaganja u HES Gornja Drina⁴¹, koja bi u narednom periodu mogla donositi oko 100 miliona KM. Postoje dobri izgledi i za početak ulaganja na projektu HES Srednja Drina⁴², gdje bi u prvoj godini ulaganja bilo oko 50 miliona KM te u narednom periodu u prosjeku oko 100 miliona KM⁴³ godišnje.

³⁶ Prilikom otvaranja ponuda (april 2014. godine) ustanovljeno je da je validnu ponudu dostavila kompanija „Gezhouba group Co Ltd.“-„Lider Guandong Electric Power Design Institute“.

³⁷ Iznos nije uzet u obzir prilikom računanja ove projekcije.

³⁸ Ulaganja u izgradnju ovih dionica autoceste na Koridoru 5c bi mogao donijeti već u prvoj godini izgradnje do 100 miliona KM, nisu uzeta u obzir prilikom računanja projekcije.

³⁹ Iznos nije uzet u obzir prilikom računanja ove projekcije.

⁴⁰ Za sada je naizvjesnija ponuda konzorcijuma "Republika Srpska autoput invest", sačinjena od nekoliko firmi predvođenih francuskim "Buigom" i austrijskim "Štrabagom" (april 2014.g.)

⁴¹ Još uvijek nema podataka o izboru stranog partnera a studija izvodljivosti (odustao je „ERW Innogy“) je navodno pokazala isplativost izgradnje samo „HE Buk Bijela“ u hidroenergetskom sistemu.

⁴² Planirano da Vlada Italije na bilateralnom samitu sa Srbijom, 15. oktobra, potpiše dekret za realizaciju projekta „HES Srednja Drina“, u koji je uključena i RS, vrijednost projekta oko 870 miliona EUR.

⁴³ Prema izjavi (januar 2014.) Vjekoslava Bevande, Vijeće ministara BiH je formiralo interesornu ekspertnu grupu koja treba da pripremi teren na tehničkom nivou za realizaciju projekta „HES Srednja Drina“.

U toku su pregovori za projekt u kojem bi se izvršila plinifikacija Republike Srpske kroz spajanje na plinsku mrežu „ Južni tok“, čiji bi jedan krak plinovoda trebao doći početkom 2016. godine do Zvornika. Projekt u ukupnom iznosu od 500 miliona EUR bi radile zajednički firme Gas-Res i Gazprom⁴⁴. U okviru projekta se planira izgradnja dvije elektrane na plin ukupne snage 600 MW, uz plinifikaciju općina, a grad Banja Luka bi dobio toplanu jačine 150 MW.

Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 990 miliona – 1.140 miliona KM. Ulaganja u elektroenergetski sektor su 640 miliona (TE Ugljevik 3 s 250 miliona KM i HE Mrsovo 50 miliona KM te ulaganja sa strateškim partnerima u TE Tuzla blok 7 200 miliona KM, finalni radovi na TE-TO Zenica 90 miliona KM uz ulaganje u HES Gornja Drina 50 miliona KM). Ulaganje u autoputeve od strane stranih ulagača 200 miliona KM te ostala ulaganja u rasponu od 150 do 300 miliona KM. Nije uzeto u projekciju ulaganje u dio plinovoda kroz RS Južni tok, koji bi u prvoj godini mogao iznositi oko 50 miliona KM. Također su izostavljena daljnja ulaganja u projekt HES Srednja Drina i moguća ulaganja u TE Kakanj blok 8. Nastavak izgradnje dionice autoceste Doboj Jug – Žepče bi donio 100 miliona te dionica na relaciji Doboj – Vukosavlje također 100 miliona KM. Također, nije uzeto u obzir ulaganje u projekt HES Donja Drina. Do sada je potpisan sporazum Vlade RS i američke kompanije NGP za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva rijeke Drine (HES Donja Drina s hidroelektranama Kozluk, Drina 1, Drina 2 i Drina 3, ukupne instalirane snage 365 MW, čija bi ukupna vrijednosti investicije iznosila 1,3 milijarde EUR).

Rizici

Prema postojećim procjenama, rizik bi se najviše odrazio na smanjena ulaganja u naftni sektor i djelimično u elektroenergetski sektor, te nezainteresiranost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalog držanog kapitala. Još uvijek je upitan pronalazak strateškog partnera u neodložnom procesu rekonstrukcije elektroenergetskog sistema FBiH za TE Tuzla i TE Kakanj, te strateških partnera za projekte HES Gornja Drina i HES Srednja Drina, gdje je potrebna saglasnost i vlada zemalja iz okruženja. Još nisu pronađeni partneri, odnosno koncesionar za izgradnju dionica autoceste na Koridoru 5c, dok izgradnja dionice dijela plinovoda Južni tok, koji prolazi kroz RS trenutno je u zastoju⁴⁵. Pored smanjenog interesiranja stranih partnera zbog nedostatka finansijskih sredstava (najčešće kreditnih) kao prepreka bi se mogla pojaviti i moguća smanjena potreba za električnom energijom u regionu uzrokovana smanjenom ekonomskom aktivnošću, odnosno niska cijena električne energije. Kao realna opcija se pojavljuje sve češća saradnja s kineskim kompanijama koje rade po sistemu *ključ u ruke* i koje pored izvođenja radova nude i mogućnost kreditiranja od strane kineskih razvojnih banaka (koje su najvećim dijelom u državnom vlasništvu⁴⁶). Daljnja ulaganja u proširenje proizvodnih kapaciteta Rafinerija Brod su također upitna usljed pojave na našem tržištu konkurentske firme Gazprom (Rafinerija Pančevo), koja je također značajnim dijelom u državnom vlasništvu (Ruska Federacija). Proces privatizacije u BiH može također doći pod znak pitanja, te se može očekivati da firme koja je prema planu privatizacije poput Energopetrola d.d. Sarajevo, Hidrogradnje d.d., Šipad export-importa d.d. Sarajevo, ne pronađu zainteresirane kupce. Smanjenje direktnog ulaganje bi se također manifestiralo i kroz smanjenje ulaganja i u ostale sektore u odnosu na dosadašnji prosjek.

2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2014-2017. GODINA

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

⁴⁴ Obaveze RS-a da osigura 12% potrebnih sredstava od ukupnog iznosa.

⁴⁵ Prema najnovijim podacima (juni 2014), Evropska komisija je naložila da se obustavi izgradnja u Bugarskoj.

⁴⁶ To je slučaj i s EFT gupom i Comsar Energy.

Pretpostavke

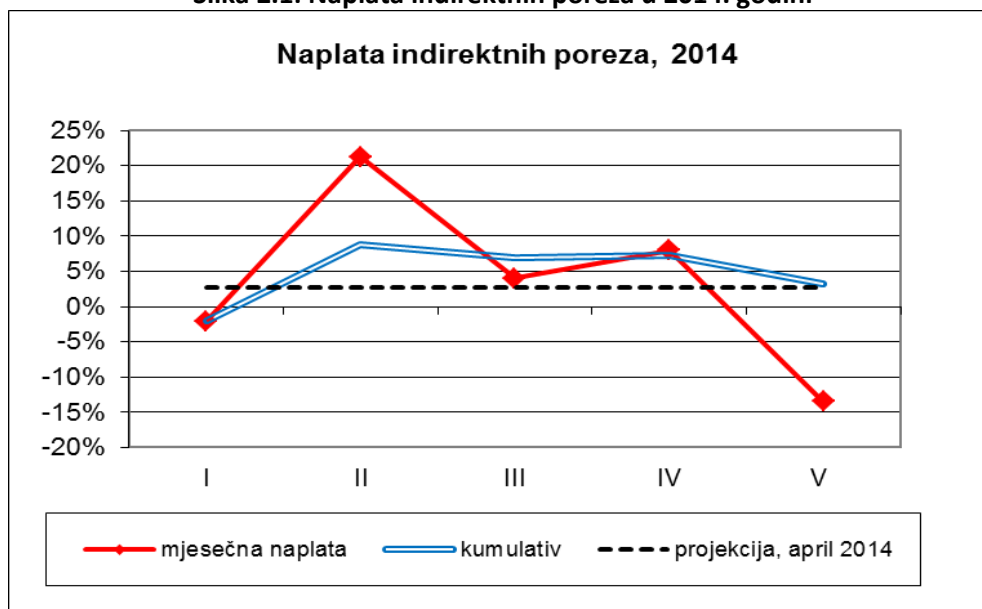
Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza za period od 2014. do 2017. godine bazirane su na sljedećim postavkama:

- revidiranim prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuti period;
- politici akciza na duhan, u primjeni od 1.7.2014., koja uključuje sljedeće:
 - kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini od 0,15 KM po pakovanju;
 - uvođenje specifične akcize na rezani duhan u visini od 78 KM/kg u drugom polugodištu 2014.g.;
 - usklađivanje rasta specifične akcize na duhan s rastom akciznog opterećenja cigareta od 2015.g.
- tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Tekući trendovi naplate

Prema preliminarnom izvještaju Uprave za indirektno oporezivanje (UIO), po vrstama prihoda u mjesecu maju 2014. naplaćeno je za 8,8% manje bruto prihoda od indirektnih poreza nego u istom mjesecu 2013. Kako su istovremeno isplate povrata porasle za cca 17%, pad neto prihoda u maju 2014. je iznosio 13,4%. Posmatrano na nivou perioda januar – maj 2014, rast bruto prihoda od indirektnih poreza je iznosio 102,9 mil KM ili 4,5%. Međutim, zbog rasta isplata povrata od 10,2%, kumulativna neto naplata prihoda je porasla za 61,1 mil KM ili za 3,2%.

Slika 2.1: Naplata indirektnih poreza u 2014. godini

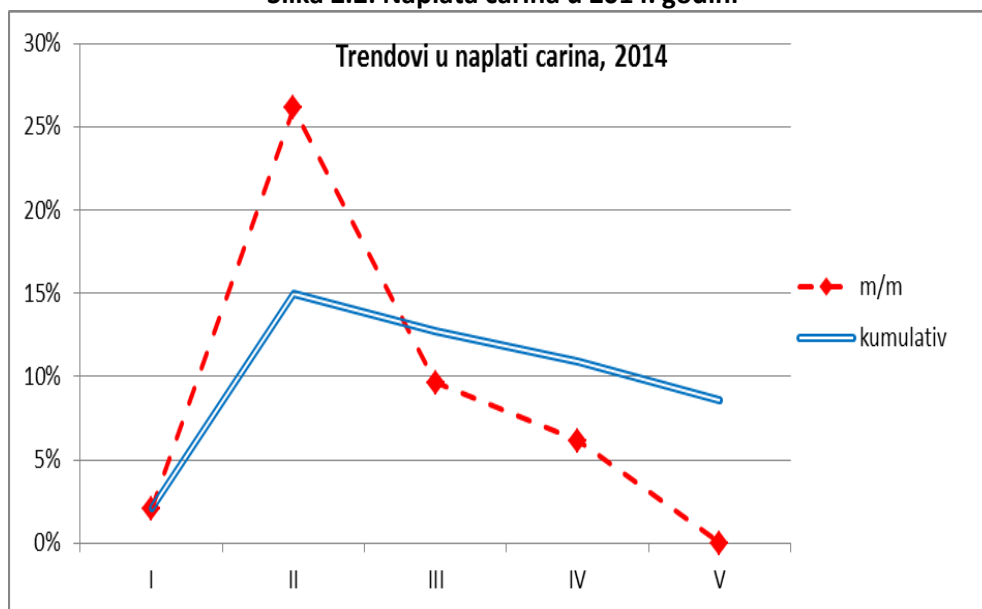
Izvor: OMA UIO

Kumulativni neto rast od 3,2% je za 0,5 p.p. veći od godišnjih projekcija prihoda od indirektnih poreza iz aprila 2014. (Slika 2.1).

Carine

Nakon dužeg perioda pozitivnog rasta prihoda od carina, uzrokovanog ulaskom Hrvatske u EU i snažnim rastom uvoza iz trećih zemalja (Kina), u maju je došlo do stagnacije u naplati prihoda, što je dovelo do usporavanja rasta kumulativne naplate, od maksimalnih 15%, zabilježenih u februaru 2014, na 8,6% u maju (Slika 2.2). I pored toga, može se zaključiti da je ostvareni rast prihoda od carina od 7 mil KM značajan, s obzirom na sve manji udio u strukturi prihoda od indirektnih poreza.

Slika 2.2: Naplata carina u 2014. godini

Izvor: OMA UIO

PDV

U maju 2014. zabilježeni su negativni trendovi u naplati PDV-a. Pad neto PDV prihoda je iznosio 10,7%, kao rezultat kumulativnog efekta pada bruto naplate PDV-a od 4,4% i rasta povrata od 17%. Ipak, na nivou pet mjeseci neto naplata PDV-a se zadržala na stabilnih 3,7%, što je za 0,6 p.p. iznad aprilskih godišnjih projekcija za 2014. Može se očekivati i veći rast naplate PDV-a s obzirom da će veći dio od neusklađenih 11,5 mil KM prihoda nakon procesa usklađivanja uplata s prijavama PDV-a biti pripisan prihodima od PDV-a.

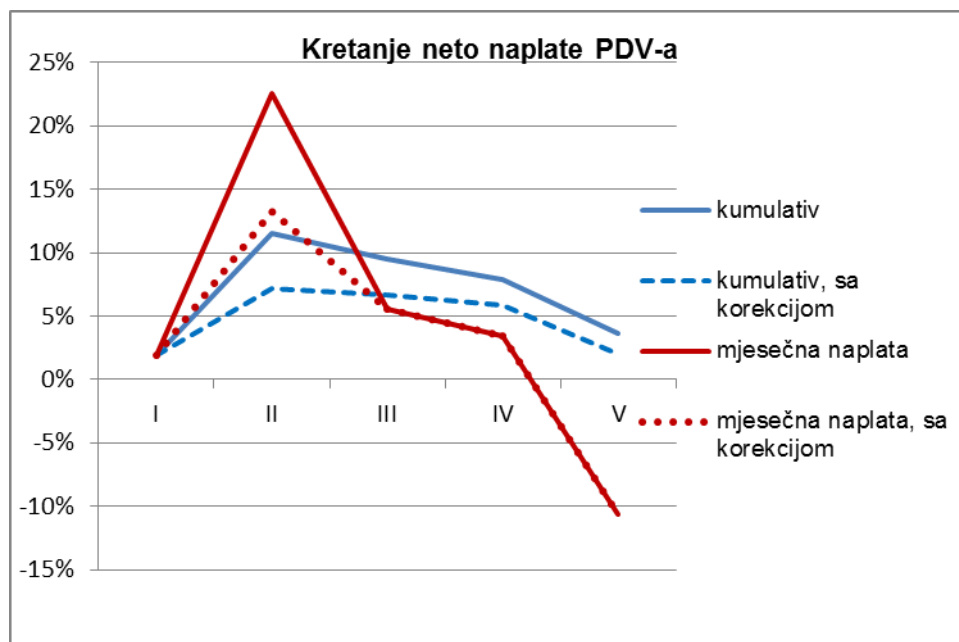
Pozitivni trendovi u naplati PDV u prvih pet mjeseci 2014. su rezultat snažne naplate bruto prihoda kod uvoza u prva četiri mjeseca i naplate zaostalih dugova. Pad prihoda u maju je bio očekivan, zbog odloženog efekta povrata PDV-a koji potječe iz uvoza sirovina koje se koriste za proizvodnju za izvoz⁴⁷ i uvoza opreme za investicije⁴⁸. Primjetan je silazni trend kumulativne naplate PDV-a na uvoz, koji je rezultat pada uvoza u posljednja dva mjeseca.

Pozitivni trend PDV-a naplaćenog u zemlji u prethodnih pet mjeseci *de facto* je rezultat naplate zaostalih dugova početkom godine. Isključivanjem efekta naplate dugova stvarni trend naplate PDV-a u zemlji je konstantno negativan ili tek neznatno pozitivan, što ukazuje na smanjenje oporezive potrošnje u zemlji. Korekcijom ukupne neto naplate PDV-a za iznos starih dugova rast neto PDV-a za prvih pet mjeseci pada na 2% (Slika 2.3).

Slika 2.3: Neto naplata PDV-a u 2014. godini

⁴⁷ Radi se o promjeni carinskog režima kod nekih kompanija koje se bave unutrašnjom obradom.

⁴⁸ Radi se o uvozu postrojenja iz Kine za investicije u energetsom sektoru (TE Stanari)

Izvor: OMA UIO

U periodu januar-maj 2014. zabilježen je rast povrata PDV-a od 10,1%. U odnosu na isti period 2013. obveznicima je isplaćeno više povrata za 35,7 mil KM, a po osnovu međunarodnih projekata 6 mil KM. U prvih pet mjeseci došlo je do daljnjeg pogoršanja omjera povrata u odnosu na bruto naplatu PDV-a. Udio povrata u bruto naplati je za 2 p.p. veći nego u 2013, a u odnosu na prosječni ponderirani udjel povrata u bruto naplati PDV-a u periodu 2008-2013 je veći za 3,8 p.p. Imajući u vidu da je prema podacima UIO za prvih pet mjeseci izvoz pao za 0,5%, rast povrata obveznicima može biti rezultat odloženih efekata rasta uvoza po osnovu investicija i promjene carinskog režima kod nekih kompanija koje se bave unutrašnjom obradom. Iz izvještaja UIO o obrađenim prijavama PDV-a za april implicira da su prognoze rasta povrata PDV-a u narednom periodu loše. Nastavlja se trend povećanih zahtjeva za povrate (19,2% više nego za april 2013), dok zahtjevi za poreske kredite stagniraju.

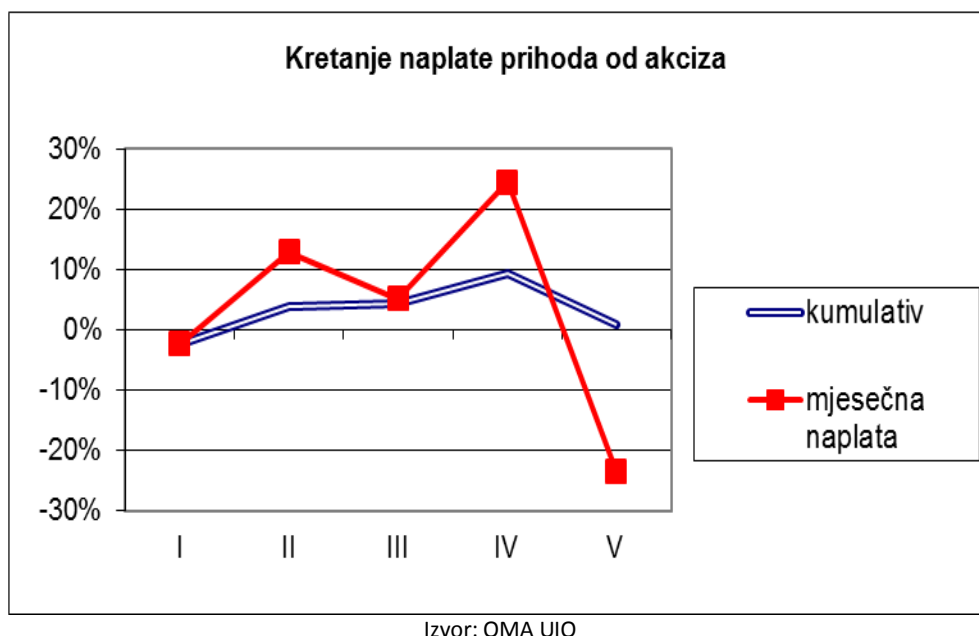
Akcize

Prvih pet mjeseci 2014. g. donijelo je snažne oscilacije u naplati prihoda od akciza. Raspon oscilacija mjesečne naplate se kretao od -24% u maju do +25% u aprilu 2014. Zahvaljujući snažnom rastu prihoda u aprilu, kumulativna naplata akciza se i pored pada naplate u maju zadržala u pozitivnoj zoni rasta (slika 2.4).

Pad naplate prihoda u maju je zabilježen kod svih glavnih vrsta akciznih proizvoda. Pozitivni trendovi su zabilježeni samo kod akciza na alkohol i alkoholna pića, te kod akciza na bezalkoholna pića. Najveći pad prihoda u maju je zabilježen kod akciza na uvezeni duhan, pivo i domaće derivate nafte. Pad prihoda od akciza na duhan u maju 2014. je očekivan zbog visoke osnovice za poređenje iz 2013.g., koja je rezultat gomilanja cigareta pred ulazak Hrvatske u EU, te neizvjesnosti u pogledu usvajanja izmjena Zakona o akcizama. U cjelini, nominalna naplata akciza na uvezeni duhan je bila u visini mjesečnog prosjeka naplaćenih akciza u dosadašnjem dijelu 2014. g.

Pad prihoda od akciza (i cestarine) na domaće derivate je rezultat remonta Rafinerije koji je bio najavljen za proljeće 2014. g. Značajno smanjenje uvoza nafte u aprilu je dovelo do smanjenja količine domaćih derivata koje su stavljene u promet u tom mjesecu, što je negativno utjecalo na prihode od akciza koji su plaćeni po akciznoj prijavi za april koja je podnesena u maju 2014. godine.

Slika 2.4: Naplata prihoda od akciza u 2014. godini

Iako podaci o kumulativnoj naplati akciza na alkohol, pivo, alkoholna i bezalkoholna pića ukazuju na visok rast, potrebno je voditi računa o utjecaju naplate zaostalih dugova akciza na pivo. Isključivanjem efekata naplate dugova naplata akciza na pivo prelazi u negativnu zonu (-6,8%), kao i ukupni prihodi od akciza na ovu grupaciju proizvoda (-3,1%).

Utjecaj poplava na tekuću naplatu prihoda u maju i junu 2014. godine

Za donošenje zaključka o utjecaju poplava na naplatu prihoda od indirektnih poreza u drugoj polovini maja i prvoj polovini juna 2014., kao i na ukupnu godišnju naplatu, ključna je analiza faktora brzog rasta prihoda u prva četiri mjeseca. Rast prihoda u ovom periodu od 113 mil. KM je rezultat rasta uvoza i naplate značajnog iznosa zaostalih dugova po osnovu PDV-a i akciza na pivo. Povećanje uvoza, budući da se dijelom odnosilo na investicije i uvoz sirovina i materijala radi izvoza gotovih proizvoda, nije bilo praćeno rastom domaće potrošnje. To je, s jedne strane, donijelo rast bruto priliva PDV-a, a s druge strane je rezultiralo povećanim zahtjevima za povrate PDV-e i slabijim prilivom PDV-a po prijavama.

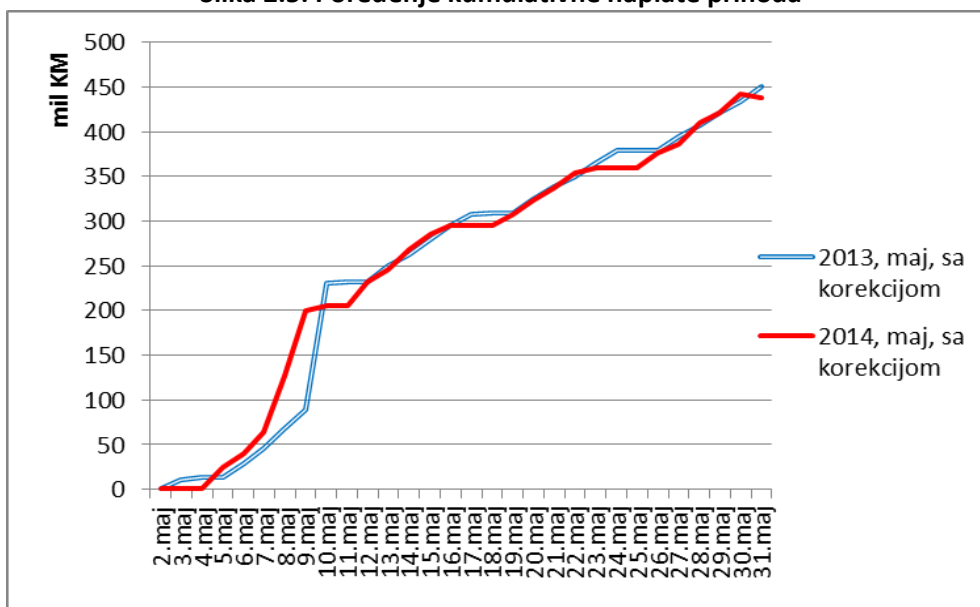
Faktori koji su pozitivno djelovali na naplatu od indirektnih poreza u prva četiri mjeseca 2014. imali su produženi negativni utjecaj na naplatu prihoda u maju 2014. S obzirom na različitu dinamiku naplate PDV-a pri uvozu i dinamiku isplate povrata, dio bruto priliva PDV-a iz prethodnih mjeseci je neutraliziran povratima u maju. Drugi faktor smanjenja naplate u maju je bio remont Rafinerije, koji je doveo do značajnog pada prihoda od akciza i cestarine na domaće derivate. Konačno, prilikom poređenja naplate u maju 2014. s istim mjesecom 2013. potrebno je voditi računa o dva faktora statističkog karaktera. Prvo, potrebno je isključiti efekte ulaska Hrvatske u EU na naplatu prihoda od akciza na duhan, budući da je zbog gomilanja cigareta pred ulaska Hrvatske u EU u maju 2013. statistička osnovica za poređenje akciza na duhan bila značajno povećana. Drugo, potrebno je voditi računa da se mjesečni izvještaji o gotovinskom toku razlikuju od mjesečnih izvještaja o naplati po vrstama prihoda, budući da se dio naplaćenih prihoda koji ostane neusklađen u jednom mjesecu uključuje u prihode u mjesecu u kojem se vrši usklađivanje. U odnosu na stvarnu gotovinsku naplatu u maju 2013. mjesečni izvještaj po prihodima za taj mjesec je uvećan za cca 17 mil. KM prihoda naplaćenih u prethodnim mjesecima, čime je povećana osnovica za poređenje naplate u 2014. godini⁴⁹.

Utjecaj poplava na naplatu prihoda od indirektnih poreza u maju 2014. nije bio značajan iz nekoliko razloga. Prvo, zbog rokova plaćanja carinskog duga negativni efekti na prihode od uvoza mogli su se eventualno

⁴⁹ Razlike u mjesečnim izvještajima po gotovinskom toku i po vrstama prihoda ne utječu na kumulativnu naplatu za posmatrani period.

osjetiti tek posljednjih nekoliko dana mjeseca maja. Drugo, efekti smanjene potrošnje poplavljenih područja u drugom dijelu mjeseca odrazit će se na naplatu tek u junu, nakon podnošenja PDV prijave za mjesec maj.

Slika 2.5: Poređenje kumulativne naplate prihoda

Izvor: OMA UIO

Osim statističke razlike, koja je rezultat usklađivanja prihoda, najveći dio razlike u naplati prihoda u maju 2014. odnosi se na efekte gomilanja zaliha pred ulazak Hrvatske u EU na naplatu prihoda od akciza u maju 2013. Ukoliko iz analize isključimo prihode od akciza na uvezene cigarete, poređenje kumulativne naplate prihoda u maju 2014. s istim mjesecom 2013. pokazuje da su se preostale razlike u naplati uglavnom ispoljile oko 10. u mjesecu (Slika 2.5). Razlozi su manje iskazane obaveze na PDV na prijavi, koje su rezultat kretanja uvoza i potrošnje u aprilu, i manje iskazane obaveze za domaću akcizu i cestarinu na prijavi Optime zbog generalnog remonta Rafinerije.

Naplata prihoda od indirektnih poreza u prvoj polovini juna 2014. pokazuje slične trendove kao i u drugom dijelu maja. Prilikom poređenja potrebno je isključiti efekte gomilanja zaliha cigareta iz Hrvatske u junu 2013. na naplatu akciza, ali i PDV-a na uvoz. Prema izvještajima UIO, naplata prihoda na uvoz (carina, PDV, akcize osim akciza na duhan, cestarina osim namjenske) je za 3% iznad naplate u istom periodu 2013., kao i naplata namjenske cestarine. Manjak prihoda od 9,7% je zabilježen kod naplate PDV-a i akciza u zemlji po prijavama. U cjelini, bez prihoda od akciza na duhan, bruto naplata prihoda u prvoj polovini juna je manja za 10,5 mil KM ili za 4,1%. Međutim, ukoliko pored akciza na duhan isključimo i efekte uvoza cigareta na PDV-e na uvoz u junu 2013.g., manjak prihoda u prvoj polovini juna 2014 je *de facto* svega nekoliko miliona KM.

Imajući u vidu da su se pozitivni efekti gomilanja zaliha cigareta pred ulazak Hrvatske u EU na prihode od akciza i PDV-a, ispoljeni u maju i junu 2013., neutralizirali padom akciza i PDV u naredna tri mjeseca te godine, napominjemo da će realna poređenja naplate kumulativne prihoda u 2014. biti moguća tek u septembru 2014. godine.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza

Projekcija nominalnog rasta BDP za 2014. godinu, izrađena od strane Direkcije za ekonomsko planiranje u mjesecu junu, iznosi 3,8% a revidirana je naniže u odnosu na martovsku za 0,6 p.p. Uprkos elementarnim nepogodama koje su zadesile BiH u mjesecu maju, vidimo da se i dalje očekuje stabilna stopa rasta nominalnog BDP-a u 2014. godini, koju DEP objašnjava očekivanim rastom izvoza, potrošnje i investicija.

U prva četiri mjeseca 2014. godine ostvaren je snažniji rast prihoda nego što bi bilo očekivano prema projekcijama makroekonomskih indikatora. Potrebna je opreznost prilikom izvođenja konačnih zaključaka, s obzirom da su projekcije makroekonomskih indikatora izrađene na godišnjem nivou, te da Odjel ne raspolaže njihovim mjesečnim segmentima. S druge strane, iz analize tekućih trendova naplate vidimo da je rast prihoda u navedenom periodu velikim dijelom rezultat djelovanja i drugih faktora osim makroekonomskih. Neki od gore pomenutih faktora⁵⁰ imali su jednokratno pozitivno djelovanje na naplatu prihoda, dok drugi⁵¹ kontinuirano djeluju na bruto i neto naplatu, s tim da je utjecaj na bruto naplatu pozitivan, a na neto naplatu negativan, preko povećanih povrata, ali s određenim vremenskim pomakom.

Polazeći od godišnjih makroekonomskih projekcija, a imajući u vidu efekte navedenih faktora, kao i očekivane efekte izmjene Zakona o akcizama, procijenjena neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2014. godinu iznosi 4.976,7 mil KM, što je za 1,9% više od ostvarenja u 2013. godini.

S obzirom na izvedene zaključke da je rast neto naplate PDV-a u na početku godine *de facto* umjereniji nego što ukazuju mjesečni izvještaji, da će dijelom biti neutraliziran rastom povrata u narednom periodu, te uzimajući u obzir projekcije rasta ekonomije i potrošnje, Odjel očekuje da će naplata prihoda od PDV-a u 2014.g. iznositi 3.145,8 mil. KM, što je za 1,4% više nego u 2013.g.

Projekcija prihoda od akciza za 2014. godinu iznosi 1.297,1 mil KM, što je za 2,4% više od ostvarenog iznosa u 2013. godini. Najviša stopa rasta projektirana je kod akciza na pivo (zbog efekata naplate dugova iz prethodnog perioda), ali, s obzirom na mali ponder u ukupnim akcizama, ova vrsta prihoda doprinosi apsolutnom rastu akciza svega 15,2%. Na nivou godine očekuje se rast prihoda i od akciza na naftu i bezalkoholna pića, dok se kod ostalih kategorija akciza (kafa, alkohol) zbog negativnih trendova očekuje pad naplate.

Najveći dio projektiranog apsolutnog rasta akciza u 2014. godini potječe od očekivanog rasta prihoda od akciza na duhan. Projekcija uključuje i efekte primjene izmjena Zakona o akcizama. S obzirom da su izmjenama Zakona propisani samo minimalni standardi (za specifičnu akcizu i minimalnu akcizu na cigarete, te akcizu na rezani duhan), projekcije akciza na duhan se zasnivaju na sljedećim pretpostavkama:

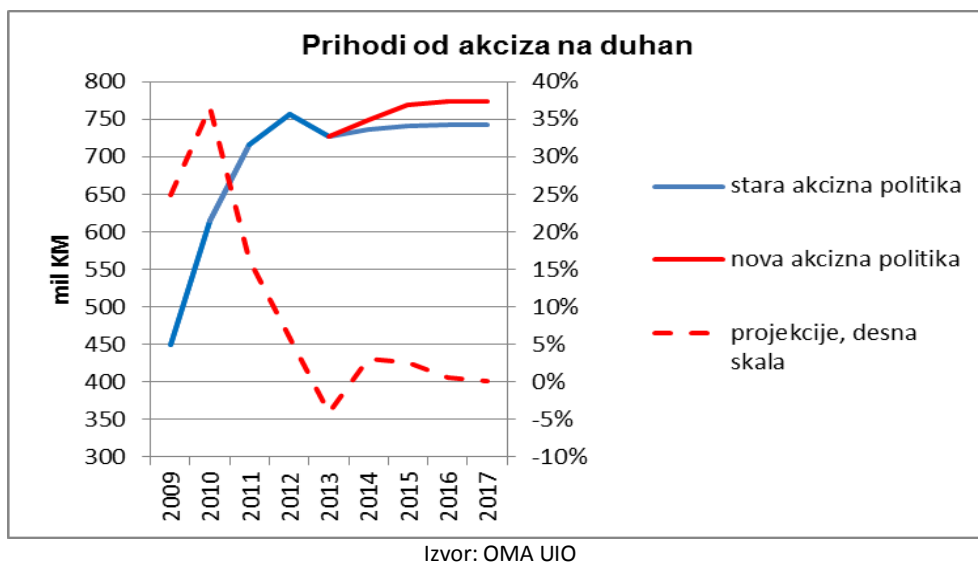
- tempo usklađivanja specifične akcize u periodu 2015-2017. godina podrazumijeva godišnje povećanje od 0,15 KM / pakovanju;
- minimalna akciza na cigarete se utvrđuje u visini od minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta;
- akciza na rezani duhan u 2014. iznosi 78 KM/kg, a od 2015. se utvrđuje u visini od 80% od minimalne akcize na cigarete.

Budući da se izmjene Zakona primjenjuju od 1.7.2014. godine, inicijalni efekti nove akcizne politike ispoljit će se samo u drugom polugodištu 2014. Već od 2015. može se očekivati slabljenje efekata zbog politike kontinuiranog povećanja specifične akcize i usvojene metodologije izračuna prosječne ponderirane cijene cigareta na osnovu podataka iz prethodne dvije fiskalne godine. Kumulativno djelovanje ova dva faktora dovest će do ponovnog širenja jaza između cijene pakovanja cigareta dobijene motanjem duhana i cijene najjeftinijih cigareta na štetu tržišta cigareta. Navedeni faktori mogu umanjiti očekivanja da će zbog nove akcizne politike većina potrošača koji koriste najjeftinije cigarete izgubiti podsticaj za korištenje rezanog duhana. Polazeći od navedenih pretpostavki, i uz očekivanja da će, pored mjera nove akcizne politike, biti preduzete i oštre mjere na sprječavanju utaja poreza i nelegalne proizvodnje i prometa duhana za pušenje i cigareta, Odjel očekuje rast prihoda od akciza na duhan za 2014., 2015., 2016. i 2017.g. po stopi od 3,1%, 2,7%, 0,6% i 0,1% respektivno (Slika 2.6).

Slika 2.6: Prihodi od akciza na duhan

⁵⁰ Naplata zaostalih dugova po osnovu PDV-a i akciza na pivo

⁵¹ Promjena režima plaćanja uvoznih dažbina kod nekih kompanija koje se bave lohn poslovima i snažni rast uvoza postrojenja iz Kine u sklopu finalizacije velikih investicija u energetsom sektoru

Projekcija prihoda od carina za 2014. godinu iznosi 224,1 mil KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekciji rasta uvoza. Prihodi od cestarine očekuju se u iznosu od 291,1 mil KM, a njihova projekcija, pored tekućih trendova naplate, uzima u obzir i prognoze relevantnih realnih makroekonomskih pokazatelja. Kategorija „Ostalo“ u tabeli 2.1. obuhvata ostale prihode prikupljene na JR (prihodi od terminala, zakupnina, vanredni prihodi i sl.), te prihode koji ostaju neusklađeni nakon povezivanja uplata na JR s podnesenim prijavama/deklaracijama u modulima IT sistema UIO.

Projekcije prihoda u periodu 2015-2017. godina

Projekcija prihoda u periodu od 2015. do 2017. godine zasnovana je na projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2014. godinu, projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima za navedeni period, te efektima izmjena Zakona o akcizama, u smislu kontinuiranog povećanja specifične akcize na cigarete i povećanja specifične akcize na rezani duhan, koje treba pratiti rast akciznog opterećenja cigareta. Projektirane stope rasta prihoda iznose 2,1%, 1,8% i 1,6% u 2015, 2016 i 2017. godini, respektivno.

Tabela 2.1: Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2014-2017. godina

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM					stopa rasta			
	2013	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
PDV	3.102,9	3145,8	3.213,4	3272,9	3.326,1	1,4%	2,1%	1,9%	1,6%
Akcize	1.267,1	1.297,1	1.322,4	1.338,8	1.353,3	2,4%	2,0%	1,2%	1,1%
Carine	211,0	224,1	230,8	239,4	247,7	6,2%	3,0%	3,7%	3,5%
Cestarina	285,3	291,1	295,8	302,5	310,5	2,0%	1,6%	2,3%	2,6%
Ostalo	19,9	18,6	18,8	19,0	19,1	-6,2%	0,9%	0,9%	0,9%
UKUPNO	4.886,2	4.976,7	5.081,3	5.172,5	5.256,8	1,9%	2,1%	1,8%	1,6%
Cestarina (0,10 KM/l)	-114,0	-116,4	-118,3	-121,0	-124,2	2,1%	1,6%	2,3%	2,6%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	4.772,2	4.860,3	4.962,9	5.051,5	5.132,6	1,8%	2,1%	1,8%	1,6%

Izvor: OMA UIO

Razlike u odnosu na projekcije iz aprila 2014. godine

Prilikom poređenja projekcija prihoda potrebno je voditi računa o svim pretpostavkama na kojima su one bazirane i to:

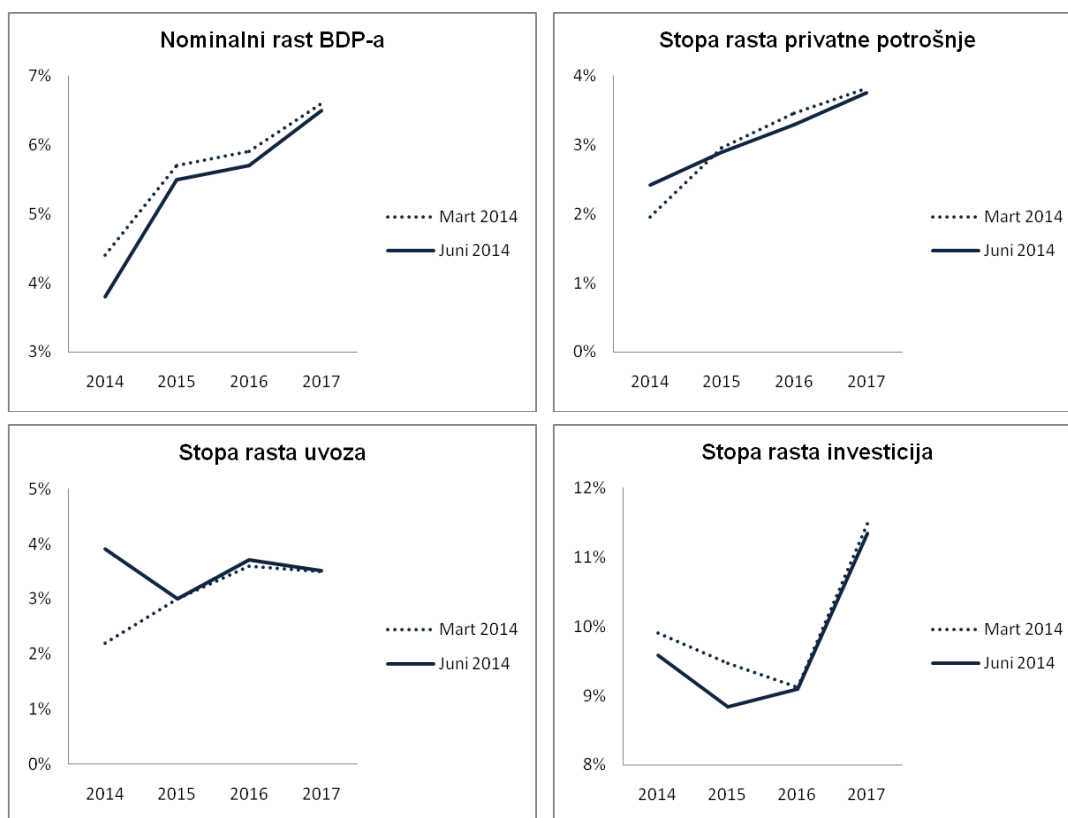
a. Razlike u pretpostavkama poreskih politika u posmatranom periodu

- *Pretpostavke poreskih politika za projekcije iz aprila.* U mjesecu aprilu 2014. godine izrađena su dva scenarija projekcija prihoda od indirektnih poreza, osnovni i programski. Osnovni scenario polazio je od pretpostavki neizmijenjenih politika u oblasti indirektnog oporezivanja⁵², dok je programski uključivao efekte izmjena Zakona o akcizama vezano za uvođenje diferencirane akcize na pivo i novu akciznu politiku oporezivanja duhana **počev od 1.7.2014. godine.**
- *Pretpostavke poreskih politika za projekcije iz juna.* S obzirom da su u međuvremenu usvojene izmjene Zakona o akcizama koje se odnose na rezani duhan, projekcija sada uključuje i efekte ovih izmjena. Pošto još nisu usvojene izmjene Zakona o akcizama vezano za diferencirano oporezivanje piva, efekti predloženih izmjena kod oporezivanja piva nisu uključeni u projekcije.

b. Razlike u projekcijama makroekonomskih indikatora izrađenim od strane DEP-a

Aprilske projekcije indirektnih poreza izrađene su na bazi DEP-ovih procjena makroekonomskih indikatora iz marta 2014. Korekcija projekcija makroekonomskih indikatora u koja je izvršena u junu 2014.g. je prikazana na slici 2.7.

Slika 2.7: Razlike u procjenama makroekonomskih indikatora

Izvor: OMA UIO

c. Razlike u posljednjim trendovima naplate

Posljednji trendovi naplate prihoda detaljno su obrazloženi u dijelu "Tekući trendovi naplate". U tabeli 2.2 prikazane su razlike projektiranih iznosa neto naplate prihoda od indirektnih poreza u osnovnim scenarijima izrađenim u junu i aprilu 2014.

⁵² Uključujući efekte kontinuiranog povećanja posebne akcize na duhan u skladu sa čl. 21. Zakona o akcizama zaključno sa 2016. godinom.

Tabela 2.2: Razlika projekcija iz juna 2014.g. u odnosu na projekcije iz aprila 2014.g

	2014	2015	2016	2017
u mil KM	-42,0	-17,6	-51,3	-98,1
u % ukupnog iznosa projekcije iz aprila	-0,8%	-0,3%	-1,0%	-1,8%

Izvor: OMA UIO

Iznos ukupne projektirane naplate za 2014. korigiran je naniže za 42 mil KM ili 0,8%. Korekcija naniže potječe od revizije projektiranog iznosa naplate prihoda od PDV-a, zbog pogoršanja trendova naplate i očekivanog rasta povrata u narednom periodu. Projekcija prihoda od akciza za 2014. godinu je korigirana naviše. Osnovni razlog korekcije naviše prihoda od akciza je u tome što osnovni scenario projekcija iz aprila nije uključivao efekte izmjena Zakona o akcizama u dijelu koji se odnosi na rezani duhan.⁵³ Prihodi od carina su korigirani naviše zbog korekcija projektiranog rasta uvoza (Slika 2.7). Prihodi od cestarine i ostali prihodi nisu značajnije korigirani.

U periodu od 2015. do 2017.g. naniže su korigirani prihodi od PDV-a, i to najvećim dijelom zbog smanjene osnovice iz 2014., ali i zbog blage korekcije projekcija makroekonomskih pokazatelja, prvenstveno privatne potrošnje (slika 2.7). Prihodi od akciza korigirani su naviše, iz istog razloga kao i u 2014. godini, s tim da su korekcije značajnije, jer su uključeni godišnji efekti izmjena Zakona o akcizama u oblasti rezanog duhana⁵⁴, te da je, za razliku od aprilskih projekcija, i u 2017. godini predviđen rast specifične akcize na duhan. Carine su korigirane naviše zbog rasta osnovice u 2014.g., dok prihodi od cestarine i ostali prihodi nisu značajnije korigirani. Konačno, revizija ukupnih prihoda u godinama 2015, 2016, i 2017, u odnosu na projekcije iz aprila iznosi -0,3%, -1,0% i -1,8% respektivno (tabela 2.2).

Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu, ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2014-2017. godina je podložno sljedećim rizicima:

- projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- sporija sanacija šteta od poplava i slabiji priliv finansijske pomoći u odnosu na očekivanja DEP-a mogu usporiti oporavak pogođenih područja i revitalizaciju poljoprivredne i industrijske proizvodnje, umanjiti očekivani rast potrošnje i ekonomije i ugroziti izvršenje projekcija naplate prihoda;
- očekivani efekti primjene izmjena Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana mogu biti umanjeni ili neutralizirani neefikasnim političkim i operativnim mjerama usmjerenim na suzbijanje poreske evazije, nelegalnog uvoza duhana i nelegalne proizvodnje cigareta;
- eventualne izmjene politika u području indirektnih poreza, npr. u smislu diferenciranih stopa PDV-a i akciza (pivo) ili povećanja cestarine koje bi dovelo do rasta jaza u oporezivanju supstituta, pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija u smislu distorzija na tržištu, mogu destabilizirati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UIO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara.

RASPODJELA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

⁵³ Navedeni efekti su bili uključeni u programskom scenariju (vidjeti u dijelu u kojem su objašnjene razlike u pretpostavkama poreskih politika)

⁵⁴ U 2014. godini uključeni su polugodišnji efekti izmjena Zakona o akcizama, počev od 1.7.2014.g.

Ukupni prihodi od indirektnih poreza u 2015. godini koje planira naplatiti Uprava za indirektno oporezivanje BiH, prema projekcijama OMA, **iznose 5.081,3 miliona KM.**

Uvažavajući postojeće propise kojima se reguliraju naplata i raspodjela prihoda, mora se imati u vidu da sredstva naplaćena po osnovu od cestarina predstavljaju namjenska sredstva koja koriste direkcije za ceste, odnosno javna preduzeća za puteve. Planirani prihodi po osnovu cestarina iznose ukupno 118,3 miliona KM (namjenska cestarina za autoceste 0,10 KM/lit derivata nafte), te njihovim isključenjem, prema procjenama OMA UIO, **za raspodjelu u 2015. godini ostaje iznos od 4.962,9 mil. KM.**

Raspodjela prihoda vršit će se u skladu s postojećim zakonskim propisima, a za finansiranje institucija BiH u 2015. godini s Jedinstvenog računa UIO izdvojit će se 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza će se raspodijeliti između entiteta i Distrikta Brčko u skladu sa zakonskim rješenjima i podzakonskim aktima koje donosi Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje.

Utvrđeni iznos od 750 miliona KM za finansiranje institucija BiH u 2016. i 2017. godini korigirat će se srazmjerno promjenama ukupnih prihoda od indirektnih poreza u postupku revidiranja dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH 2015-2017. godine, u skladu sa članom 5. stav (3) tačka d) i članom 6. Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine.

3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BiH

Primarni fiskalni bilans, definiran u skladu sa članom 1. stav 2. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini planira se u 2015. godini u vidu deficita, u iznosu od 324,8 mil. KM ili 1,1% projektiranog BDP-a za 2015. godinu⁵⁵, od čega:

- institucije BiH planiraju deficit od 49,0 mil. KM,
- Republika Srpska planira deficit od 292,1 mil. KM,
- Federacija BiH planira suficit od 4,5 mil. KM i
- Brčko Distrikt planira suficit od 11,8 mil. KM.⁵⁶

NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE

Nivo javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u periodu 2015-2017. godina treba smanjivati s ciljem da nivo javnih rashoda već od 2015. godine konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP-a.

⁵⁵ Prema procjenama DEP-a, BDP za 2015. godinu u BiH je projektiran u iznosu od 30.889 mil. KM.

⁵⁶ Pogledati tabele od 3.2 do 3.6.

Tabela 3.1: Ukupni javni rashodi u BiH u period 2014-2017. godina (u mil. KM)

Rashodi	2014	2015	2016	2017
Zajedničke institucije BiH	950	950	950	950
Federacija BiH	7.018	6.753	6.736	6.714
Republika Srpska	3.761	3.870	3.801	3.683
Brčko Distrikt	196	197	210	210
Ukupno rashodi (konsolidirano)	11.925	11.771	11.697	11.558
BDP	29.289	30.889	32.664	34.798
Zajedničke institucije BiH	3,2%	3,1%	2,9%	2,7%
Federacija BiH	24,0%	21,9%	20,6%	19,3%
Republika Srpska	12,8%	12,5%	11,6%	10,6%
Brčko Distrikt	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%
Ukupno u BDP-u	40,7%	38,1%	35,8%	33,2%

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

U periodu 2015-2017. godina potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se promijenila struktura javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, a na teret smanjenja tekućih rashoda.

TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA

Struktura rashoda budžeta je ilustrativna i okvirna, a svaki nivo vlasti u skladu s usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOB-ovima i godišnjim budžetima. U tabelarnom pregledu okvira budžeta (u nastavku) dat je konsolidirani pregled prihoda, rashoda, finansiranja i primarnog bilansa za period 2014-2017. godina, odnosno pregled za institucije BiH, Republiku Srpsku, Federaciju BiH i Brčko Distrikt, te konsolidirano za BiH.

Izveštaj uključuje:

- prihode, rashode i finansiranje budžeta institucija BiH (tabela 3.2);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske (fond 01) i fondova 02 do 05; prihode, rashode i finansiranje korisnika budžeta Republike koji posluju preko vlastitih bankovnih računa izvan GKT; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova; te ino projekte, sredstva "escrow" računa i cestarine (tabela 3.3);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta FBiH; prihode, rashode i finansiranje budžeta kantona; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova i kantonalnih direkcija za ceste, dok ino projekti nisu uključeni (tabela 3.4) i
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Brčko Distrikta i fondova u Brčko Distriktu (tabela 3.5).

Napomena: Prilikom poređenja izvještaja po nivoima treba voditi računa o razlikama u obuhvatu podataka.

Tabela 3.2: Okvir budžeta Institucija BiH (u mil. KM)

INSTITUCIJE BiH	2014	2015	2016	2017
Prihodi	914,0	901,0	879,0	876,0
Poreski prihodi	750,0	750,0	750,0	750,0

Indirektni porezi	750,0	750,0	750,0	750,0
Direktni porezi	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	4,0	3,0	1,0	1,0
Ostali prihodi	160,0	148,0	128,0	125,0
Rashodi	950,0	950,0	950,0	950,0
Bruto plaće i naknade	646,0	652,0	660,0	670,0
Izdaci za materijal i usluge	217,0	183,0	178,0	176,0
Kamate	1,0	1,0	1,0	1,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	12,0	10,0	10,0	10,0
Ostali rashodi	24,0	30,0	30,0	30,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	50,0	74,0	71,0	63,0
Bilans	-36,0	-49,0	-71,0	-74,0
Finansiranje	36,0	49,0	71,0	74,0
Domaće	6,0	49,0	16,0	10,0
Otplata unutrašnjeg duga	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo (+/-)	6,0	49,0	16,0	10,0
Vanjsko	30,0	0,0	25,0	22,0
Povlačenje ino kredita	30,0	0,0	25,0	22,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	0,0	0,0	30,0	42,0

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Napomena: Projekcija okvira za 2014. godinu je preuzeta iz usvojenog GO 14-16. Projekcija prihoda i okvira za period 2015-2017. godina zasniva se na projekcijama prihoda od indirektnih poreza i Sporazuma Fiskalnog vijeća BiH.

Tabela 3.3: Okvir budžeta Republike Srpske (u mil. KM)

REPUBLIKA SRPSKA	2014	2015	2016	2017
Prihodi	3.713,5	3.578,4	3.664,0	3.742,9
Poreski prihodi	1.859,1	1.775,1	1.818,9	1.878,2

Indirektni porezi	1.368,2	1.365,2	1.396,0	1.433,4
Direktni porezi	406,4	390,8	403,8	425,7
Ostali poreski prihodi	84,5	19,1	19,1	19,1
Doprinosi	1.418,6	1.336,9	1.386,4	1.454,6
Grantovi i transferi	10,7	92,4	83,4	31,3
Ostali prihodi	425,1	374,0	375,3	378,8
Rashodi	3.760,8	3.870,5	3.801,3	3.683,4
Bruto plaće i naknade	902,4	958,8	958,9	960,4
Izdaci za materijal i usluge	293,6	287,3	281,6	282,3
Kamate	105,2	111,3	129,7	137,8
Subvencije, socijalna davanja i transferi	2.112,0	2.124,9	2.117,3	2.105,7
Ostali rashodi	101,7	131,4	87,0	84,6
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	245,9	256,8	226,8	112,6
Bilans	-47,3	-292,1	-137,3	59,5
Finansiranje	47,3	292,1	137,3	-59,5
Domaće	-256,3	-217,8	-250,0	-408,0
Otplata unutrašnjeg duga	-59,0	-54,4	-50,0	-49,2
Ostalo (+/-)	-197,3	-163,4	-200,0	-358,8
Vanjsko	244,0	350,2	270,2	275,7
Povlačenje ino kredita	478,4	511,8	481,1	570,8
Otplata glavnice ino kredita	-234,4	-161,6	-210,9	-295,1
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	59,6	159,7	117,1	72,8

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Tabela 3.4: Okvir budžeta Federacije BiH (u mil. KM)

FEDERACIJA BiH	2014	2015	2016	2017
Prihodi	7.164,9	6.758,0	6.848,3	6.978,8
Poreski prihodi	3.222,6	3.134,6	3.254,5	3.331,6

Indirektni porezi	2.710,9	2.614,4	2.713,3	2.779,6
Direktni porezi	509,7	519,2	540,2	551,0
Ostali poreski prihodi	2,0	1,0	1,0	1,0
Doprinosi	2.785,5	2.723,4	2.733,2	2.743,1
Grantovi i transferi	161,3	33,4	35,8	40,6
Ostali prihodi	995,5	866,6	824,8	863,5
Rashodi	7.018,0	6.753,5	6.735,7	6.714,4
Bruto plaće i naknade	1.656,7	1.678,0	1.681,2	1.689,5
Izdaci za materijal i usluge	1.524,9	1.507,7	1.519,3	1.521,5
Kamate	127,1	147,2	155,1	128,8
Subvencije, socijalna davanja i transferi	3.012,0	2.888,1	2.869,9	2.876,7
Ostali rashodi	466,0	383,8	381,3	372,3
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	231,3	148,7	128,9	125,6
Bilans	146,9	4,5	112,6	264,4
Finansiranje	-146,9	-4,5	-112,6	-264,4
Domaće	69,1	-87,5	-109,6	73,1
Otplata unutrašnjeg duga	-195,2	-166,4	-187,5	-44,8
Ostalo (+/-)	264,3	78,9	77,9	117,9
Vanjsko	-295,6	-338,1	-414,8	-523,7
Povlačenje ino kredita	208,5	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	-504,1	-338,1	-414,8	-523,7
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	79,6	421,1	411,8	186,2

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije BiH

Tabela 3.5: Okvir budžeta Brčko Distrikta (u mil. KM)

BRČKO DISTRIKT	2014	2015	2016	2017
Prihodi	203,8	208,6	214,6	216,0
Poreski prihodi	163,1	168,0	174,3	177,4

Indirektni porezi	147,2	152,1	158,4	158,4
Direktni porezi	15,9	15,9	15,9	19,0
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	21,7	21,7	21,7	21,2
Grantovi i transferi	0,1	0,1	0,0	0,2
Ostali prihodi	18,9	18,8	18,6	17,2
Rashodi	196,2	196,8	209,6	209,6
Bruto plaće i naknade	72,4	72,3	72,5	72,5
Izdaci za materijal i usluge	52,0	51,3	54,8	54,8
Kamate	0,9	2,4	2,0	2,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	67,0	67,0	69,0	69,0
Ostali rashodi	2,5	2,5	2,5	2,5
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	1,4	1,3	8,8	8,8
Bilans	7,6	11,8	5,0	6,4
Finansiranje	-7,6	-11,8	-5,0	-6,4
Domaće	-16,6	-20,8	-14,1	-8,1
Otplata unutrašnjeg duga	-16,6	-20,8	-14,1	-8,1
Ostalo (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0
Vanjsko	0,0	0,0	0,0	-8,9
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	0,0	-8,9
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	9,0	9,0	9,1	10,6

Izvor: Direkcija za finansije Brčko Distrikta

Napomena: Do momenta sačinjavanja ovog pregleda nije bila poznata kvota indirektnih poreza koja bi pripadala Brčko Distriktu u 2017. godini, tako da je pretpostavljeno da bi iznos trebao biti na nivou projektiranih prihoda iz 2016. godine (koeficijent 3,55%). Rashodi po DOB-u za 2017. godinu trenutno nisu poznati ("izravnavanje" u toku), te je pretpostavljeno da bi mogli biti na nivou 2016. godine.

Tabela 3.6: Konsolidirano BiH (u mil. KM)

BiH-KONSOLIDIRANO	2014	2015	2016	2017
Prihodi	11.996,2	11.446,0	11.605,9	11.813,7
Poreski prihodi	5.994,8	5.827,7	5.997,7	6.137,2

Indirektni porezi	4.976,3	4.881,7	5.017,7	5.121,4
Direktni porezi	932,0	925,9	959,9	995,7
Ostali poreski prihodi	86,5	20,1	20,1	20,1
Doprinosi	4.225,8	4.082,0	4.141,3	4.218,9
Grantovi i transferi	176,1	128,9	120,2	73,1
Ostali prihodi	1.599,5	1.407,4	1.346,7	1.384,5
Rashodi	11.925,0	11.770,8	11.696,6	11.557,4
Bruto plaće i naknade	3.277,5	3.361,1	3.372,6	3.392,4
Izdaci za materijal i usluge	2.087,5	2.029,3	2.033,7	2.034,6
Kamate	234,2	261,9	287,8	269,6
Subvencije, socijalna davanja i transferi	5.203,0	5.090,0	5.066,2	5.061,4
Ostali rashodi	594,2	547,7	500,8	489,4
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	528,6	480,8	435,5	310,0
Bilans	71,2	-324,8	-90,7	256,3
Finansiranje	-71,2	324,8	90,7	-256,3
Domaće	-197,8	-277,1	-357,7	-333,0
Otplata unutrašnjeg duga	-270,8	-241,6	-251,6	-102,1
Ostalo (+/-)	73,0	-35,5	-106,1	-230,9
Vanjsko	-21,6	12,1	-119,6	-234,9
Povlačenje ino kredita	716,9	511,8	506,1	592,8
Otplata glavnice ino kredita	-738,5	-499,7	-625,7	-827,7
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	148,2	589,8	568,0	311,6

Izvor: Kalkulacije OMA i MFRS

GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA

Ograničenja iznosa duga na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, utvrđena su zakonima, i to:

- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 52/05),
- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 71/12 i 52/14), i
- Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" broj 86/07).

Pomenutim zakonima na nivou BiH i u Federaciji BiH, uz neznatne razlike kad su u pitanju garancije, regulirano je da u periodu stvaranja duga iznos za servisiranje dugoročnog duga (unutrašnjeg i vanjskog), po predloženom dugu i cjelokupnom dospelom neizmirenom postojećem dugu, u bilo kojoj narednoj godini ne prelazi 18% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Uzevši u obzir zakonska ograničenja iznosa državnog duga i duga entiteta, te činjenicu da bi prekomjernim zaduživanjem institucija BiH ili bilo kog entiteta došlo do ugrožavanja fiskalne stabilnosti i kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine, neophodno je definirati iznose gornjih granica zaduženja u 2015. godini, u skladu sa zakonskim odredbama svakog od entiteta.

Shodno navedenom, konsolidirani iznos zaduženja za Federaciju BiH (za nivo Federacije, kantona i općina) u 2015. godini ne smije biti iznad nivoa na kome će godišnja otplata iznositi najviše 666,0 miliona KM.

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 71/12) utvrđeno je da javni dug Republike Srpske (dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2015. godini: 4.945,6 mil. KM⁵⁷), dok ukupan dug Republike Srpske (javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, Investiciono-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2015. godini: 5.395,2 mil. KM). Zakonom o dopunama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 52/14) definirano je da dug nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra, propisanog u Zakonu o fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.

⁵⁷ Procijenjeni BDP Republike Srpske za 2015. godinu iznosi 8.992 miliona KM (procjena Ministarstva finansija Republike Srpske iz juna 2014. godine).